STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03651

MOTKE GANEV

Sholem Asch

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום אש

מאטקע גנב

א פאלקשטיק אין דריי אקטן מיט א פראלאג

פארלאג „קולטור-ליגע", ווארשע

איבערדרוקן, איבערזעצן און
אויפפיהרען אהן דער ערלויבניס
פון מחבר איז פארוועהרט.

Copyright by Sholem Asch
1922

Printed in Poland
Sz. Asz — MOTKE GANEW
wyd. „Kultur-Liga", Warszawa 1928
Druk. „D i W e l t", Nowolipie 7.

פערזאָנען.

מאָטקע גנב.

בלינדער לייב. זיין פאטער.

זלאַטקע. זיין מוטער.

אפרים.

בעריש מייסטער.

דאָבטשע. זיין ווייב.

ר׳ מאיר מלמד,

דער בלינדער פערל, א סטראזשניק.

שפרינצע.

איינער.

אַלטער תרח, קאטארינזש דירעקטאר.

מערי, א דראטען-געהערין.

קאַנאַריק. א קאטארינזש.

אַ פוילישער פאַן.

ר׳ מלך, האלט א קאפעע-הויז אויף דער אלט-שטאדט אין װארשא

הינדעל, זיין ווייב.

חנה׳לע, זייער טאכטער.

באַשע. }
זשאַכלינערין. } מעדלעך.
די רויטע. }

שלמה.

פראָלאָג.

די ביהנע שטעלט פאָר אַ ארעמען קעלער.

זלאַטקע

וואשט וועש. מען הערט אין דרויסען שרייען. אַ גנב! אַ גנב! זי קוקט זיך אום מיט שרעק. עס עפענט זיך אויף אַ טהיר און עס לויפט אריין מיט אימפעט מאָטקע, אַ יונגעל פון אַ יאָהר 12. ער האלט אַ פאָר שטיוועל מיט אַ ברויט אונטער'ן ארעם, אָבגעריסען.

מאָטקע

אריינלויפענדיג מיט שרעק.

מאַמאַ!

זלאַטע.

וועה איז מיר. דו? אַנטלויף, דער טאַטע וועט קומען, וועט ער דיר דאָך דערהרג'ענען אויפ'ן אָרט.

מאָטקע.

מען יאָגט מיך!

זלאַטע.

וואָס האָסטו שוין ווידער געטהון? ווער יאָגט דיך?

מאָטקע.

זעה, ווייזט אויף די שטיוועל. בעהאַלט, דאָס האָבען אויפ'ן ווינטער, ביי אפרים'ן געגנב'עט.

זלאַטע.

אַרויס פון מיין שטוב. איך וויל דיר נישט האָבען מיט דער גנבה. אַרויס!

פון דרויסען הערען זיך נענטער די געשרייען. אַ גנב! אַ גנב!

מאָטקע.

מיט שרעק.

מאַמאַ!!

ז ל א ט ע.

וואס זאָל איך טהון מיט דיר, אונגליקליך קינד. זיי וועלען דאָך דיר דערהרג'ענען. קריך ארונטער אונטער'ן בעט, האַליע דיך שוין אַנידער אַז אויסגערונען האָסטו בעדאַרפט ווערען אין דיין מאַמעס בויך, איידער דו ביזט אויף דער וועלט געקומען. זי בויקערט איהם אָן, שטופט ארונטער אונטער'ן בעט און פארשטעלט איהם מיט זיך. אין די תפיסות וועסטו דאָך פוילען, נאָך סיביר וועט מען דאָך דיך פערשיקען.

א פ ר י ם ' ש י

קומט אריין, אָן קאַפּאָטע מיט אַ צעפליאָשעטען קאָפּ האָר.

געוואַלד! געוואַלד, ער האָט דאָך מיך געשאָכטען, אין מיטען העלען טאָג האָט ער דאָך מיך געשאָכטען. שרייט. מענשען! מענשען!

עס קומען אריין מענער און פרויען, מיט שטעקענס און בעזעמס.

א י י נ ע ר.

דאָ איז ער אַנטלאָפען. איך האָב איהם אַליין געזעהן, ווי ער איז אַריין אין קעלער.

ש פ ר י נ צ ע ל ע.

אַז ער איז נאָר דעם בלינדען לייב'ס, איז שוין ריכטיג. אין זיין מאַמענ'ס בויך איז ער שוין געווען אַ גנב.

א פ ר י ם ' ש י.

ער האָט דאָך מיך געשאָכטען. ער האָט דאָך מיך געקוילעט, ווי אַ אָקס געקוילעט אין מיטען העלען טאָג. אוי וועה איז מיר!

א י י נ ע ר

צו זלאַטען.

וואו האָסטו איהם? גיט איהם אַרויס, דעם גנב!

ז ל א ט ע.

פערשטעלט איהם ביים בעט.

איך האָב איהם נישט געזעהן, איך וויים נישט וואו ער איז. וואָס ווילט איהר פון מיר?

ש פ ר י נ צ ע ל ע

צו די יודען ארום.

אַז ער איז נאָך געווען אַ קליינער שרץ, ער האָט נאָך נישט

געקענט געהן, אויף אַלע פיר געקראָכען, איז ער שוין געווען אַ גנב, מען האָט דאָך קיין קינד נישט געקענט אַרויסלאָזען אויף דער ליכטיגער שיין, געזעהן אַ קינד מיט אַ בייגעל, מיט אַ זעמיל, אַוועקגעכאַפּט און אויפגעפרעסען. אַ שטיקעל ברויט, אַ טעלערל מיט גרויפּען, אַרויסגעכאַפּט פון דער האַנד און אויפגעפרעסען. וואָס ער האָט געזעהן, האָט ער געכאַפּט. אַז ער איז נאָך געווען אַזאַ קליינער ממזר, אַז מ׳האָט דאָס געזעהן אַרויסקריכען אויף אַלע פיר איז דאָך אַ שרעק אָנגעפאַלען אויף אַלעמען. ס׳וואונדער וואָס ער איז אַ גנב, די מאַמע האָט דאָך איהם געלערנט.

אַבְרָהַם שִׁי.

געוואַלד, מיינע שטיוועל, מיינע שיך, ער האָט דאָך מיך געשאָכטען, ער האָט דאָך מיך געקוילעט, אין מיטען העלען טאָג געקוילעט. מענשען, מענשען! וואָס שווייגט איהר?

אַיינֶער.

וואו איז דער יונג? גיב אַרויס דעם יונג!

זלאַטע.

איך ווייס נישט, וואו דער יונג איז, און ווייס נישט, איך האָב אים נישט געזעהן, איך ווייס נישט.

בעריש מייסטער

לויפט אריין ווי א ווילדער, א נידריגער יוד, מיט א פּאַר שטאַרקע ברעמען, מיט א געדיכט-האָר-בעוואַקסענעם פּנים, מיט א רימען אין האנד.

לאָזט מיר נאָר צו, לאָזט מיר נאָר צו. זלאַטקע גיט אַרויס דעם יונג. ס׳איז בעסער פאַר איהם, איך וועל איהם געבען מיט מיין רימען, איהר וועט מיר דערנאָך דאַנקען, זלאַטקע.

ראָבטשע

געה, צו וואָס זאָלסטו דיך אָנאַרבייטען ביים יונג, זיי וועלען דען דיר דאַנקבאַר זיין? שילטען דיך נאָך.

אַפְרִים׳שִׁי.

מענשען, געוואַלד, זעהט, זעהט! ער גיט א שטיוועל אויף דער ערד. מיין בלוט, מיין פלייש, זעהט, ווי מיין בלוט וואַלגערט זיך אַרום, זעהט!

א י י נ ע ר.

צו זלאטקען.

דעם יונג גיב ארויס, גיב אַרויס די מינוט דעם יונג, זאָגט מען דיר, אַ גזלן וועט ער אויפוואַקסען. *וויל זיך ווארפען צום בעט.*

ז ל אַ ט ק ע

כאַפּט אַ וואלגער האָלץ.

אַוועק פון דאַנען! נישט דערלעבען וועט איהר דאָס, אַז איך זאָל אייך לאָזען מיין קינד שלעכטס טהון. צו עסען גיט איהר איהם, וואָס איהר געהט אים שלאָגען? די קעפּ וועל איך אייך שפּאַלטען, ווער עס וועט צוגעהן צו איהם

ש פּ ר י נ צ ע.

זעהס, מענשען, זעהט, די מאַמע אַליין מאַכט איהם פאַר אַ גנב, די מאַמע אַליין.

ב ע ר י ש

מיט'ן רימען.

זלאַטקע, דאָס איז דאָך פיר דיין טובה וועגען, די הענד דאַרפסטו מיר קושען, וואָס איך געה איהם שלאָגען.

ד אָ ב ט ש ע.

דו האָסט דען כח צו איהם? ס'איז דען דיין קינד? וואָס ווערסטו דאָס געזונד אַוועקלעגען. זיי וועלען דען דיר בע-צאָהלען פאַר דעם?

עס קומט אריין דער בלינדער פערל. עס ערשיינט אַ הויכער סטראַזשניק מיט אַ שווערד.

א י י נ ע ר.

יודען, מאַכט אַ וועג, דער בלינדער פערל געהט!

א פ ר י ם.

פאַניע באַטשאַלניק! פאַניע פאָלקאָווניק, פאָטערל אונזערער,
ער האָט דאָך מיך געשאָכטען, ער האָט דאָך מיך געקוילעט,
אין מיטען העלען טאָג געקוילעט, מיינע שטיוועל, מיינע
שיך, מיין בלוט און פלייש.

ב ל י נ ד ע ר פ ע ר ל.

ש ש... פאַסמאָטרים, ס'וועט אַלעס זיין אין אָרדענונג. צו זלאטען. וואו האָסטו איהם בעהאַלטען זאָג געשווינד!

ז ל אַ ט ק ע.

איך האָב איהם נישט בעהאַלטען, איך האָב איהם נישט געזעהן, איך וייס נישט, וואָס איהר ווילט פון מיין לעבען?

ב ל י נ ד ע ר פ ע ר ל.

דו ווייסט נישט? נו פאַסמאָטרים. זוכט ארום אין שטוב, צום סוף קומט ער צום בעט, וויל ארונטער קוקען, זלאטקע פערשטעלט איהם: אהאַ. קלאפט מיט'ן שווערד. היי מאָשעניק! וויליעזיי! וויליעזיי!

ז ל אַ ט ק ע.

טייערע מענשען, האָט'ס רחמנות. זי פערשטעלט איהם דעם וועג. איך וועל דיך נישט לאָזען איהם אָנריהרען, איך וועל דיך נישט לאָזען. ראַנגעלט זיך מיט'ן סטראזשניק. ער איז נישט שולדיג, ער איז דאָך נאָך אַ קינד.

ב ל י נ ד ע ר פ ע ר ל.

אַ קינד איז ער... שטרענג. געהסט אַוועק די מינוט! דו לאָזט מיך נישט דאָס געזעץ אויספיהרען?... יודעלעך, נעמט זי אַוועק פון דאַנען.

א פאַר יודען, בעריש, שפרינצע ווילען צוגעהן צו איהר.

ז ל אַ ט ק ע.

די אויגען וועל איך אויסקראַצען מיט מיינע נעגעל ווער ס'וועט דאָ צוקומען צו מיר. הויבט אַן שטארק צו וואוינען, בעטענדיג זיך. יודען האָט רחמנות, האַט רחמנות, ער איז דאַך נעבעך נישט שולדיג.

א י י נ ע ר.

ער איז נישט שולדיג... זעה, ווי זי בעט פאַר איהם דעם גנב!

ז ל אַ ט ק ע.

איך האָב איהם דען עסען געגעבען, אַז ער זאָל נישט גנבענען?... פון וויגעלע אָן, האָט ער זיך דאָך געמוזט דערנעהרען, די מילך זיינע האָב איך דאָך נאָך פערקויפט, איידער ער איז געבוירען געוואָרען, פאַר די זשאַכלינערס

אייניקעל האָב איך זיין מילך פערקויפט. (וויינט). איך האָב געקאָרמעט אַ פרעמד קינד און מיינס איז געלעגען אין דער היים אין צרות, די מילך האָט מיר אין די ברוסטען גע-שטאָכען און מיין קינד האָט געשריגען נאָך דער מאמען.

ר׳ מ א י ר מ ל מ ד.

אוי, עס איז אמת, אוי איז עס אמת, איך האָב דאמאָלס עווינט מיט זיי אין קעלער. אַז דער יונג האָט אָנגעהייבען צו שרייען, האָט זיך דער באַלקען געשפּאָלטען פון די קולות, האָב איך גענומען אַ שטיקעל צוקער, איינגעבונדען אין אַ שמאַטקע און איהם געגעבען אין מויל אריין, ער זאָל מיינען, אַז עס איז די מאַמעס ברוסט, ער האָט זיך אָבער נישט געלאָזט אָבנאַרען, האָט בשום אופן נישט געוואָלט די שמאַטקע סמאָטשקען, אוי האָט ער געשריגען, אוי, האָט ער געשריגען...

ז ל א ט ק ע

(וויינט).

וואָס האָט ער געקענט טהון, אַז עסען געבען האָב איך נישט געהאַט. ווי אַ פערלאָזטער פייגעל האָט ער געמוזט אַליין איבער זיך זאָרגען, איידער ער האָט נאָך רעדען גע-קענט, אַז ער איז נאָך אויף אַלע פיר געקראָכען, האָט ער געמוזט די קרישעלעך ווי אַ פייגעלע צוזאמען פּיקען... וואָס האָט ער געקענט טהון, געזעהן קינדער עסען, געבאַפּט און געגעסען, געווען הונגעריג. עס האָט דען וועגען איהם עמיצער געזאָרגט? איהר האָט איהם עסען געגעבען, וואָס איהר געהט איהם שלאָגען?

א י י נ ע ר.

איך זאָל מיר געהן דאָס האַרץ אָברייסען פאַר דעם בלינדען פערל, האָב איך אַ זאָרג, זאָל ער געהן אַליין דעם יונג אַרויסשלעפּען. (געהט אוועק).

ב ע ר י ש.

אַז מען האָט אפרים׳ען בעגנב׳עט, אַ שיינע ריינע כפרה אויף זיין קאָפּ, די שטיוועל פוילען סיי ווי סיי ביי איהם אין קאַמער. קומט יודען (געהט אוועק פון בעט).

בלינדער פערל.

איהר ווילט נישט דעם יונג אַרויסשלעפּען? ביין, יודעלעך, ביין?

איינינגע.

זי לאָזט נישט. ווייזען אויף זלאַטען.

בלינדער פערל.

זי לאָזט נישט, איך וועל איהר ווייזען, אַז זי וועט יאָ לאָזען. געהט צו צו איהר אַוועק פון דאַנען! שטופּט זי אַוועק.

זלאַטע.

ראַנגעלט זיך מיט איהם.

איך וועל דיר נישט לאָזען מיין קינד שלעכטס טהון. יודען, האָט רחמנות, האָט רחמנות. דער בלינדער פּערל וויל זי שלאָגען מיט'ן שייד פון שווערד. שלאָגט מיר און אוועקגיין וועל איך נישט.

איינער.

וואָס האָט ער זי צו שלאָגען?

שפּרינצע.

טאַקע אַזוי, וואָס האָט ער אַ יודענע צו שלאָגען. ער נעהמט דען נישט 10 גילדען אַ וואָך מיט אַ חלה ביי אונז. אַז מען האָט געגנבעט, וואָס איז דאָס זיין געשעפט וואָס? וואָס האָט ער זיך צו מישען וואָס?

בעריש.

יודען, איך האָב אַ עצה, מען דאַרף איהם בלינד מאַכען. גיט נאָך עפּיס צושטייער. נעהמט אַרויס קליין געלד. גיב נאָר עפּיס צושטייער. די יודען קלייבען צונויף קליין געלד. דער סטראַזשניק קוקט אַהין מיט איין אויג. מ'גיט איהם דאָס געלד. נאַ דאָ האָסטו און ווער בלינד, זעה נישט און הער נישט, ווער אַ בלינדער פּערל.

בלינדער פּערל.

נעמט דאָס געלד און מאַכט צו איין אויג.

שוין, איך בין שוין בלינד. דער בלינדער פּערל. אַז איר ווילט אַ גנב טאָ וואָס איז דאָס מיין עסק? האָט איהם אייך געזונ־טערהייד, שוין, איך בין שוין בלינד. וויל אוועקגעהן

אפרים.

פאַניע נאַטשאַלניק, וואָס טהוסטו, ער האָט דאָך מיר גע־שאָכטען, ער האָט דאָך מיר געקוילעט אין מיטען העלען טאָג, מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט! לויפט נאָך דעם סטראַזשניק.

בלינדער פערל

קריכט איהם נאָך.

מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט. ווער הייסט דיך זיי האַלטען אין קאַמער? שטיוועל זענען דאָ, אַז מענשען זאָ־לען זיי טראָגען, נישט אַז זיי זאָלען פוילען אין קאַמער. אָב.

שפרינצע.

ער האָט דען נישט רעכט, דער בלינדער פערל, אוי, האָט ער רעכט. אָב.

אַלע געהען אָב. פויזע.

זלאַטע

רופט אונטער'ן בעט.

קריך שוין אַרויס, קריך שוין, אין דרערד זאָלסטו קריכען מאַטקע קריכט אַפויער. צוליב דיר וועל איך אַזעלכע חרפות און בושות אויסשטעהן, אַז מענשען זאָלען מיר קומען מיין בלוט צאַפּען. זי פאַלט אַרויף אויף איהם און שלאָגט איהם און בויקערט איהם אָן.

מאַטקע

שטעהט און לאָזט זיך.

דו שלאָג, דו הרג'ע, אַז דו ווילסט, איך וועל דיר גאָרנישט זאָגען, איך וועל מיך לאָזען.

זלאַטקע.

אַ בראָך איז דאָך צו מיינע יאָהר, וואָס שלאָג איך איהם נאָך? דער יונג וואַלגערט זיך אין גאַס אַרום ווי אַ הונד, הונגעריג און קאַלט, און איך שלאָג איהם נאָך... זעה, אין וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט, וואָס וועט פון דיר דער סוף זיין? געהט צו צו דער קיך, זוכט עפּעס, גיט איהם עסען.

מאַטקע.

איך וויל נישט עסען.

זלאַטקע.

דו ביזט דאָך הונגעריג, זיי האָבען דאָך דיך געיאָגט ווי א משוגענעם הונד.

מאָטקע.

איך בין נישט הונגעריג. איך געה אוועק פון דאַנען, איך וויל מעהר דאָ נישט זיין. איך וועל געהן, איך ווייס שוין, וואו איך וועל געהן.

זלאַטקע.

וואו וועסטו געהן? אין ד'רערד אריין. ביזט דאָך נאָך אַ יונג קינד, ווער וועט זיך אויף דיר ערומקוקען, ווער וועט דיר א מאַמע זיין?

מאָטקע.

איך ווייס שוין וואָס איך וועל טהון, דו זאָרג זיך נישט מאַמע, איך בין שוין אַ גרויסער יונג, איך וועל זיי שוין געבען ווייזט מיט'ן פויסט אויפ'ן שטעדטיל. מאַמע, איך וועל אָן דיר שטענדיג געדענקען, וואו איך וועל נישט זיין, וועל איך דיך געדענקען, און אַז איך וועל גרויס ווערען און אַ סך געלד האָבען, וועל איך קומען נאָך דיר, אין אַ קאָטש מיט צוויי פערד וועל איך קומען נאָך דיר, דעם טאַטען נישט מיטנעהמען, נאָר דיך.

זלאַטקע.

וואו וועסטו מיטנעמען, אין דרערד אַריין, וואָס פלוידערסטו, וואָס? טהו בעסער די הויזען אויס, וועל איך דיר עס פערריכטען זעה אין וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט. זי ציהט פון איהם די הויזען אראב. וואו שפרינגסטו איבער אַלע פלייטען און מויערן ווי אַ ווילדע ציג, וואָס וועט פון דיר דער שוואַרצער סוף זיין?

מאָטקע.

מאַמע, זאָרג זיך נישט, דו וועסט זעהן, וואָס איך וועל נאָך טהון... איך וועל זיי שוין ווייזען, ווער מאָטקע איז, איך וועל אַוועקגעהן אין דער וועלט אַריין, איך וועל מיך שוין סטאַרען, און אַז איך זאָל רייך ווערען וועל איך אין אַ קאָטש מיט צוויי פערד קומען נאָך דיר.

[illegible] טריט אין דרויסען.

זלאטקע.

אוי אַ בראָך איז נאָך מיר, דער טאַטע געהט! בעהאַלט זיך, ער וועט דיך טויטען אַז ער וועט דיר טרעפען אין קעלער. ער האָט מיר אָנגעזאָגט, אַז איך זאָל דיך אויף דער שוועל נישט אַרויפלאָזען, נו, קריך אַרונטער ער קריכט אין אַ ווינקעל אַריין, זי פערשטעלט איהם. און זעצט זיך נעהען די הויזען.

לייב, אַ הויכער, שטאַרקער יונג, בלינד אויף איין אויג, מיט אַ שטריק אונ־טער׳ן אָרעם.

לייב.

קומט און שרייט נאָך אין דרויסען.

וואָס האָסטו שוין ווידער דעם ממזר אין קעלער אַריינגעלאָזען? קוקט זיך אַרום. איך האָב דאָך דיר אָנגעזאָגט, אַז דו זאָלסט דעם בענקאַרט אויף דער שוועל נישט אַרויפלאָזען, וואו האָסטו דעם יונג ווידער בעהאַלטען?

זלאטקע.

וואָס ווילסטו האָבען, ער האָט נישט געהאַט וואו צו אַנט־לויפען, זיי האָבען איהם ווי אַ משוגענעם הונד געיאָגט, איז ער צו די מאַמע אַריינגעלאָפען. וואָס האָסטו געוואָלט, אַז איך זאָל איהם אַרויסוואַרפען, אַז זיי זאָלען איהם דער־הרג׳ענען? נישט דערלעבען וועסט דו דאָס.

לייב.

אויפגערעגט, שרייט.

בענקאַרטעס האָסטו ערצויגען, גנבים, און דו בעהאַלסט איהם נאָך. וואו איז דער יונג?

זלאטקע.

ער איז שוין נישטאָ, ר׳איז אַנטלאָפען.

לייב

רייסט די הויזען.

וואָס בייסט דו? וואו איז דער יונג? איך וועל דיר מיט איהם אין איינעם דערהרג׳ענען אויפ׳ן אָרט!

זלאטקע.

איך ווייס נישט וואו דער יונג איז, וואָס ווילסטו האָבען?

װעהניג האָבען איהם פּרעמדע געיאָגט, נאָך דער אײגע־
נער טאַטע.

ל י י ב.

דו נעמסט זיך נאָך אָן פאַר איהם, האָסט ערצױגען אַזאַ
גנב, װי דײן אײגענע משפחה. הױבט אױף אַ האַנד אױף איהר־

מ אָ ט ק ע.

האָט דורך אַ שפּאַלט צוגעזעהן די סצענע, לױפט אַרױס פון װינקעל מיט
אַ שטעקען.

איך װעל דיר נישט לאָזען שלאָגען די מאַמע, איך װעל
דיר צוריק געבען! מיך שלאָגען יאָ, דער מאַמען נישט,
נישט לאָזען, נישט לאָזען. האַלט דעם שטעקען.

ז ל א ט ע

שרײט.

מאָטקע װאָס טהוסטו? געגען אַ טאַטען הױבסטו די האַנד
אױף??!

ל י י ב

נעהמט אַראָב דעם פּאַסעק.

דו משומד אײנער! אַרױס פון מײן שטוב, די מינוט. דעם
קאָפּ װעל איך דיר צושפּאַלטען אױף צװײ. װיל איהם שלאָגען.

ז ל אַ ט ק ע

װעלכע האָט זיך שױן געשטעלט צװישען זײ.

געה מאָטקע, געה, װאו דו װילסט געהן, אין דער גרױסער
װעלט אַרײן, דו האָסט נישט קײן טאַטען, האָסט נישט קײן
מאַמען, אַ יתום ביזטו געבױרען געװאָרען אױף דער װעלט.
אפשר װעלען דיר אַנדערע טאַטע מאַמע זײן, געה מײן
קינד. װײנט.

מ אָ ט ק ע.

װײן נישט, מאַמע, איך װעל שױן װיסען װאָס צו טהון,
איך װעל דיר שטענדיג געדענקען מאַמע. װיל געהן.

ז ל אַ ט ק ע.

װאַרט מײן קינד, נעם כאָטש דאָס רעקעל מיט, און דעם

ערשטען ביסען ברויט... נעמט דאָס ברויט, וואָס געפינט זיך אין שטוב מיט די הויזען און גיט איהם,

מ אָ ט ק ע

ווארפט די הויזען איבער די אַקסעל, דאָס ברויט אונטער'ן אָרעם.

בלייב געזונד, מאַמע, ווייַן נישט מאַמע... אַב.

ז ל אַ ט ק ע.

מיין קינד אַב, מיין אָרעם קינד:

ענדע פון פראָלאָג.

ערשטער אַקט.

אַ צימער אין אַ האָטעל, אין אַ קליינער שטאָדט, אָנגעשטעלט מיט בעטען. פערשיידענע רויטע און אין געשטרייפטע ציכלעך, ווי ביי ציגיינער, פויגלען און שטייגען היינגען, אַ פּאָפּוגיי, אַ רויטער, אין אַ שטייג, אַ רייטער פּאַפּירענער לאָמפּ אין מיטען שטוב, צוויי קליינע פענסטערלעך.

טונקעל אין אָוענד

דער אלטער ארח „דירעקטאר" פון צירק ליגט אויסגעצויגען אויף א בעט. מערי, די „קונצנמאכערין" אין א ווינקעל ביי א שפיגעלע קעמט זיך די האר דער „פאונגי" איבער איהר, מאסקא, א יונג פון א יאהר 18 שטעהט און קוקט אויף מערי... אידער דער פארהאנג הויבט זיך אויף, הערט מען זינגען א רוסיש ליד.

טויזענד האב איך געליעבט
טויזענד האב איך פערלאזט
נאר פון איין איינציגען
פערגעסען קען איך נישט

דירעקטאר.

הער נאר דו, הישפאנער טשעמפיאן, וויז א קונץ און ציה אראב דעם אלטען מייסטער די שטיוועל, לאמיר זעהן וואס דו קענסט. (מאסקא ציהט איהם אראב די שטיוועל און דער דירעקטאר שלעפט זיך מיט מיט איהם.) אז די נבמה זאל דיר נעמען, ווי ער ציהט, קאנאריק. דערשוויצט זיך דערביי ווי א אלטער קאסער, די גאלע טשוהעריגע שטעלט זיך גראדע אויף ווי ביי א האזן... מערי, איך האב מורא, ער וועט קאנאריקן אין דרערד יאגען, זאל איך אזוי לעבען אין דרערד יאגען... (פערדרייט זיך אויף דער אנדערער זייט און רעדט נאך צו זיך.) מיט איין מאל א פאר שטיוועל פון א אלטען קאטרינאדש אראבצוציהען בעדארף מען טאקע זיין א טשעמפיאן — א טשעמפיאן (כראפעט, שנארכט שטארק, ביז ער שנארכט הויך.)

מאסקא

(אין די גאנצע צייט געשטאנען און געקוקט מיט גלאנצענדיגע אויגען אויף מערין, כאפט זיך אויף אין פרט און ווייזט מיט די פינגער.)

אויך פערשטהון!

(מערי דערלאנגט איהם דאס פיסעל.)

מאָטקע

קניהט אנידער, נעהמט איהר פוס, טהוט אויס די לעטשלעך, גלעט עס ־ערבי־
רעדט צו זיך מיט פרייד.

ווי אַ טייבעלע, ווי אַ פייגעלע אַ קליינס, וואָס איך האָב גע־
כאַפּט, ווען איך בין אַ קליינער יונג געווען — איז עס אויך
אַזוי לעבעדיג, אַזוי געצאַפּעלט—וואַרעם, מיט פעדער. דריקט
איהר פוס צו זיין הארץ.

מערי.

אנטלויף, קאַנאַריק וועט אַריינקומען, דיר זעהן האַלטען
מיין פיסעל, וועט ער דיך דערהרג׳נען אויפ׳ן אָרט.

מאָטקע.

מיך הרג׳ענען? פאַר קאַנאַריקן האָב איך קיין מורא, האָסט
געזעהן, ווי איך האָב איהם געלעגט היינט ביים ראַנגלען
זיך אין גאַס, ביין האַלז געשטיקט אַזוי לאַנג ביז ער האָט
זיך געמוזט אונטערגעבען.

מערי.

ער האָט זיך נאָר געלאָזט אַזוי, ווייל דו ביזט דער
יונגערער—און עס איז שעהנער אז דער יונגער לעגט דעם
עלטערן.

מאָטקע.

געלאָזט, זאָל ער זיך נישט לאָזען, איך האָב פאַר קיינעם
קיין מורא נישט, איך בין שטאַרקער פאַר אַלע.

מערי.

קאַנאַריק וועט דיך אָנפּאַטשען, אַזוי ווי ער פּאַטשט מיך.

מאָטקע.

ער שלאָגט דיך?

מערי.

צי ער שלאָגט מיך? נישט איינמאָל, אַז איך וויל איהם
נישט פאָלגען, אָדער ער שיקט מיר ערגעץ וואו אַוועק
און איך וויל נישט געהן.

מאָטקע.

וואוהין שיקט ער דיך?

מ ע ר י.

דו ווייסט שוין, וואו ער שיקט מיך. שטופט איהם אב.

מ אָ ט ק ע.

שלאָגט ער דיך?

מ ע ר י.

בלויע פלעקען האָט ער מיר געמאַכט; דו זעהסט. ווייזט איהם די הענד. מיט אַ פאַסעק, און אָפטמאָל קאַפּיעט ער מיך.

מ אָ ט ק ע.

דיך שלאָגט ער?! אַז די כאָלערע... מיין טייבעלע, מיין פייגעלע מיין קליינס, אויסקושען וועל איך די פלעקען. אַז די נכפה זאָל איהם אַוועקלעגען. מיין קליין, קליין פייגעלע ווי דאָס שפּרינגט מיט די פיסעלעך. אַז איך האָב היינט דערזעהן, ווי דו שפּרינגסט מיט די פיסעלעך איבער'ן דראָט, האָט מיר דאָס הארץ אַזוי געקלאַפּט, איך האָב אַזוי מורא געהאַט. איך וואָלט געוואָלט אַראָפּפאַלען, איך זאָל הענד און פיס צוברעכען, נאָר נישט דו, דיר זאָל גאָרנישט געשעהן, גאָר נישט זיין. מיין פייגעלע מיין קליינס, אויס-קושען וועל איך די הענטעלעך. קושט איהרע הענד, די פיס, די באַקען. אַזוי ווייך, אַזוי ווי פּוך, ווי פעדערען, ווי ביי אַ פייגעלע...

מ ע ר י.

שטופּט איהם אָב.

אַנטלויף! אַנטלויף! קאַנאַריק וועט קומען, וועט ער מיר און דיר טויטען.

מ אָ ט ק ע.

האָב נישט קיין מורא, האָב איך דיר געזאָגט, קאַנאַריק'ן וועל איך דעם קאָפּ אַראָפּדרעהען, אַז ער וועט דיר עפּיס טהון... מערי, הער אויס, דו ווילסט, אַז מיר זאָלען זיין גוטע פריינד, אַזוי אויף שטענדיג, אויף אייביג, וואָס עס זאָל זיך נישט מאַכען צווישען אונז, וועלען מיר שטענדיג, שטענדיג גוטע פריינד זיין. איך וועל זיך אָננעמען פאַר דיר, איך וועל דיר נישט לאָזען קיין שלעכץ טהון. זאָג, דו ווילסט, דו ווילסט?

מ ע ר י

קוקט איהם אן מיט בעגייסטערונג.

און דו װעסט מיר נישט שלאָגען װי קאַנאַריק?

מ אָ ט ק ע.

איך דיר שלאָגען? די נכפה זאָל מיך נעהמען, דאָ די פּאָפּ־לעקסיע אויפ׳ן אָרט, אויב איך װעל דיר אַזוי פיל שלעכטס טהון. דיינע שעהנע הענטעלעך און פיסעלעך װעל איך דיר אױסקושען. איך װעל דיר זיין אַ געטרייער פריינד, נו, זאָג, דו װילסט? גיב אַהער די האַנד.

מ ע ר י.

שװייג, שװייג. קאַנאַריק האָט זיך אָבגערעדט מיט מ ר, אַז ער װעט אװעק מיט מיר פון דאַנען, ער װעט מיך נאָך װאַרשאָ פיהרען, זאָגט ער. ער זאָגט, ער װעט מיר ברענ־גען אין אַזאַ הויז אריין, װאו מען טאַנצט אַלע אָבענד, און מען געהט אַזוי שעהן אָנגעטהון, װי די רייכע דאַמען געהט מען אָנגעטהון, און עס קומען קאַװאַליערן, אַזעלכע רייכע קאַװאַליערען קומען און טאַנצען מיט די דאַמען, אין אַזאַ הויז װיל ער מיך פיהרען.

מ אָ ט ק ע.

און דו װילסט געהן מיט איהם?

מ ע ר י.

יאָ, איך װיל זיין אין אַזאַ הויז װאָס איז אַזוי שעהן, װאו אַזוי פיל ליכט ברענט און מוזיק שפּילט און שעהנע דאַ־מען געהען אָנגעטהון אין אַזעלכע שעהנע קליידער, איך װעל מיך אָנטהון, װי אַ ציגיינערין, מיט אַ פּאָר גרויסע רינ־גען אויף די אויערן און אַזאַ קורץ קליידעל. אוי װעט עס װיין שעהן, זיי װעלען צוזעצט װערען, אַזוי װעט דאָס זיין שעהן. איך װיל נישט מעהר זיין ביי דעם אַלטען תּ׳ר׳ת, אויף מערק זיך אַרומשלעפּען, פּאַר שיכורע גוים זיך װיי־זען און מ׳קױפט מיר אפילו נישט קיין קליידעל. איך װיל נאָך װאַרשאָ פאָהרען.

מ אָ ט ק ע.

און איך װעל דיר נישט לאָזען מיט קאַנאַריק׳ן פאָהרען. —

איך וועל מיט דיר אַנטלויפען, איך וועל דיר ברענגען נאָך וואַרשאַ, איך וועל דיר קויפען שעהנע קליידער און וי א ציגייַנערין דיך אָנטהון, איך וועל דיר פיהרען אין רייכע שטובען, וואו מוזיק שפּילט, איך, איך!

מ ע ר י.

חאַ־חאַ־חאַ! דו? דו וועסט מיך פיהרען, ווער ביזטו? מאָטקע, א פּאַס האָסטו? האָסט דאָך אַפילו קיין פּאַס נישט, און קאַנאַריק הט א פּאַס, קאַנאַריק האָט געלט, און קאַנאַריק איז אַ דערוואַקסענער, אַ שטאַרקער.

מ אָ ט ק ע

שרייט אויס.

און איך וועל דיך מיט קאַנאַריק'ן נישט לאָזען, כ'וועל קאַנאַריק'ן דעם קאָפּ אַראָבדרעהען און איך וועל דיר מיט קאַנאַריק'ן נישט לאָזען אַזוי ווי איך בין אַ יוד, כ'וועל דיך נישט לאָזען. קאַנאַריק'ן דעם פּאַס אַוועקנעהמען און מיט מיר וועסטו פאָהרען, מיט מיר, אַז נישט וועל איך דיר שלאָגען אָט מיט דער האַנד מאכט א פויסט. **זאָג וועסט געהן, צי נישט? זאָג!**

מ ע ר י.

שמייכעלט.

און וועסט מיך ליעב האָבען? שטאַרק ליעב האָבען?

מ אָ ט ק ע.

דיר דיינע פּיסעלאַך קושען, ווי אַ פייגעלע אַ קליינס מיט פעדערען אַזוי דיך האַלטען אויף די הענד.

מ ע ר י.

און קאַנאַריק'ן טויטען און זיין פּאַס צונעמען. ער שאָקעלט מיט'ן קאָפּ אויף יאָ. זי גלעט איהם איבער'ן קאָפּ. **איך האָב דיך באַלד ליעב געהאַט אַזוי ווי איך האָב דיר נור דערזעהן און קאַנאַריק'ן האָב איך פיינד.**

מ אָ ט ק ע

נעהמט ארום איהר פּיסעל.

מיינ[?], ווייך, ווייך טייבעלע. קושען זיך. **מען הערט שטימען,**

מ ע ר י.

לאָז מיר אָב, קאַנאַריק איז דאָ.

מ אָ ט ק ע.

איך וועל דיר נישט אָבלאָזען.

מ ע ר י.

ער וועט מיר דערהרגענען.

מ אָ ט ק ע.

איך וועל זעהען!

מ ע ר י.

שש... מאָטקע שפעטער, שפעטער, נאָר נישט יעצט. רייסט זיך ארויס פון איהם.

ק אַ נ אַ ר י ק

קומט אריין מיט אַ באַטיק אין האנד.

ביזט נאָך נישט אָנגעטהון? דער פאַן קומט באַלד אַריין, ער וועט קאָרטען שפילען, ביר טרינקען. פלינקער טהו אָן די רינגען, דו וועסט דעם רוסישען טאַנץ טאַנצען.

מ ע ר י

איך וויל נישט טאַנצען, די פיס טהוען מיר וועה פון די דראָטען, אויף וועלכע איך בין געגאַנגען. איך וויל שלאָפען געהן.

ק אַ נ אַ ר י ק.

וואָס איז דאָס? דו שפילסט מיר שוין ווידער התונות? די רינגען טהו אָן!

מ ע ר י.

איך האָב פיינד דעם פאַן, מ׳שפירט פון איהם דעם שנאַפּס.

ק אַ נ אַ ר י ק.

דער פאַן האָט געלד, קענסט פון איהם אַ גראָשען ציהען.

מ ע ר י.

איך וויל נישט!

ק אַ נ אַ ר י ק.

דו טהוסט אָן? הויבט אויף דעם בייטש אויף איהר. מאָטקע לויפט צו צו איהר. וואָס טהוסטו דאָ? וואָס געהסטו נישט ארויס די פערד היטען?

מאָטקע.

איך וויל נישט אַרויסגעהן די פערד היטען. איך וויל דאָ זיין. איך הייס שוין וועמען צו היטען...

קאַנאַריק

(בייז.)

געה ממזר, געה! דו זעסט?

מאָטקע.

איך וויל נישט געהן.

קאַנאַריק.

וואָס? וואַגסט אַ עלטערן קאַטריגיאַזש...

מערי

(ועקט אויף דעם אלטען.)

אַלטער תרח, אַלטער, זעהט וואָס ווערט...

אלטער.

גנבים! עכברושים, שלאַנגען, פרעסערס, פייער שלינגערס, איהר געהט דאָ אַרויס, איהר... וואָס? סקאַנדאַלען וועט איהר דאָ מאַכען? (שטעלט זיך צווישען זיי.)

קאַנאַריק.

דער פוילישער פאַן קומט אַריין, אַ וואַזשנע פובליקום. עס וועט פרנסה זיין, ער לאָזט נישט די קליינע מויז זיך אָנטהון.

אלטער.

ווער? דער פוילישער פאַן? אָה, ער איז דאָך מיינער אַ אַלטער פאָקלאָניק. אין יעדער שטאָדט פאָהרט ער מיר נאָך, זעהט מיך אַרבייטען. איהר וועט זיך דאָ פון מיר אַ שוואַרץ יאָהר אויסריכטען, גנבים, עכברושים, פייער שלינגערס! (צו מערי.) די מינוט טהו דיר אָן די רינגען מיט דעם ציגיינערישען קאָסטיום, און דו קליינער היהנער פרעסער, וואָס שטעהסטו? נעם דעם פייקיל מיט די פייפלעך, וועסט איהר צושפילען, עס איז אַ וואַזשנער גאַסט, מען קען אַ שעהנעם גראָשען כאַפען. לאָז מיר נאָר מיינע מעדאַלען אָנטהון.

מערי ווינקט צו מאַטקען, ער זאָל פאָלגען, טהוט זיך אָן די רינגען אויף די הענד און אויערן מיט'ן ציגיינערישען טוך, מאַטקע שטעהט א ברוגז'ער. קאַנאַריק געהט ארויס.

מ ע ר י

לויפט צו מאַטקען.

שווייג, קיין וואָרט, היינט ביינאַכט וועלען מיר אַנטלויפען.

קאַנאַריק פיהרט אריין דעם פאַן.

אַ ל ט ע ר

געהט איהם אנטקעגען.

אָה, ווילקאָמען, ווילקאָמען פאַן! מיין טאָכטער וויל אייך געהרן זעהן. אָה, שוין אַזוי לאַנג געוואַרט אויף אייך. היינט, האָבען מיר פאַר אייך גאָר עפּיס נייעס, גאַנץ נייעס, אַזעלכעס האָט איהר נאָך נישט געזעהן. מיין טאָכטער וועט היינט טאַנצען דעם רוסישען טאַנץ... נישט וואהר, מיין טייבעלע, מיין... מיין...

פ אַ ן

פערנייגט זיך פאַר מערי.

איך גראַטולירע איהן שעהנעס פריילין, די גאַנצע שטאָדט איז משוגע פאַר אייך. אין די קאַסינאָ האָבען די פאַנעס געטרונקען פאַר אייערע שעהנע פיסעלעך... אָה פאַניע קאַטריניאַזש! דו האָסט אַ קונצען-מאַכערין איינע אין דער וועלט, אין וואַרשאָ איז אַזעלכעס נישט צו זעהן.

אַ ל ט ע ר.

פאָלקאָווניקעס, אָפיצירן זענען איהר נאָכגעפאָהרען צו זעהן איהר אַרבייטען, וואו זי קומט, ווערט מען משוגע פאַר איהר. מיט מיין טאָכטער קען איך זיך פאַר'ן סאַמע קייזער ווייזען... אָט שרייבט צו איהר אַ פאָלקאָווניק אַ בריף. איך טראָג איהם ביי מיר. *נעהמט ארויס א בריף.* אַ ליעבעס בריף שרייבט ער איהר: „טי מאָיאַ מילאַיאַ... דראָגאַיאַ גאָלובטשיק, שרייבט ער איהר... אַזוי שרייבט אַ „טשין פאָלקאָווניק" צו מיין טאָכטער, און וואָס שאָקאָלאַד און בלומען איהר צוגעשיקט אין יעדער שטאָדט ס'איז שוין נישטאָ וואו אהינצוטהון. זי עסט נאָר בלויז שאָקאָלאַד. עפּיס אַנדערש קען זי גאָרנישט פערדייען

פ אַ ן.

האָב איך אויך איהר פון דעם בעסטען סאָרט געבראַכט. שעהנע דראָטען־געהעריך. איך האָבע די עהרע איהנען צו פּרעזענטירען מיט דעם שאָקאָלאַד אַלס צייכען פון מיין גרויסע פערעהרונג צו איהן און דיזע פלאַש פּערפיום. דאָס קומט פון סאַמע פּאַריז... און אָן אייך פּאַנאָוויע האָב איך אויך נישט פערגעסען. איך ווייס אַז דו האָסט נישט פיינד, אַלטער דעם ביטערן טראָפּען. די פלאַש קאָניאַק איז פאַר דיר—עלצטער קאַטרינ־יאַזש, דיר האָב איך נישט געוואוסט וואָס צו קויפען נאַ אָט האָסטו געלד און קויף דיר אַליין עפּיס. גיט קאַנאַריק׳ן געלד.

אַ ל ט ע ר.

און פאַר מיין צווייטען זוהן האָסטו גאָר נישט מיטגעבראַכט? ער וועט זיין ברוגז.

פ אַ ן.

אַ! פאַר דעם הישפּאַנישען טשעמפּיאָן, געוויס, געוויס האָסט היינט גוט געאַרבעט. נו, נאַ דיר, קויף דיר אויך עפּיס און זיי נישט אויפּערזיכטיג. גיט מאַטקע׳ן געלד.

אַ ל ט ע ר

צו מאַטקען וועלכער האָט דאָס געלד נישט גענומען און זיך אָוועקגעדרעהט.

זעהסט גנב, וואָס דו קענסט אָנווערען. דער פאַן איז מיינער אַ פּאָקלאָניק, דו וועסט מיר אים פערטרייבען, נעם צו דאָס געלד אַז נישט וועסטו זיך אַ שוואַרץ יאָהר אויסריכטען.

מ ע ר י.

איך וועל נעהמען פאַר איהם. איך וועל איהם שוין געבען. געהט צו. מאָטקע שפּעטער... ווינקט צו איהם.

אַ ל ט ע ר.

נו, חברה, יעצט עפּיס אַ שטיקעל פאַרן פאַן. עקסטראַ־וואַגאַנץ.

זיי קלאַפּען צו מיט די פּייקלען אַ רוסיש טאַנץ, מערי טאַנצט, זיי זינגען מ, דער פאַן זיצט און קוועלט.

ק אַ נ אַ ר י ק

צו מאַטקען.

טראָג זיך אָב, זיי דאַרפען זיין אַליין. מאַטקע געהט נישט. ממזר, דו זעסט דאָך זיי דאַרפען זיין אַליין!

מ אָ ט ק ע.

איך וויל נישט געהן.

ק אַ נ אַ ר י ק

צום אלטען.

דער ממזר וויל דאָך נישט געהן, עס וועט זיין אַ סקאַנדאַל.

אַ ל ט ע ר.

דער פאַן איז אַ אָנשטענדיגער קריסט. דו וועסט מיר איהם פערטרייבען, זעהסט דאָך, זיי דאַרפען זיין אַליין, קום.

מ אָ ט ק ע.

איך וויל נישט געהן!

אַ ל ט ע ר.

אַ בראָך איז דאָך צו מיינע יאָהר. ממזר, געהסט, ווילסט מיך חרוב מאַכען. קום שוין קום.

ק אַ נ אַ ר י ק.

צום אלטען.

נעם איהם! וואָס שטעהסטו? ער ווינקט צום אלטען, ביידע נעמען מאַטקען.

אַ ל ט ע ר

נעמענדיג מאַטקע'ן.

נו, קום מאָטקע, קום געלד פערדינען.ביידע טראַגען איהם אַב.

מ אָ ט ק ע

אין דער צייט ווען זיי טראַגען איהם, שרייט.

איך וויל נישט געהן. איך וויל נישט געהן. מ'טראַגט איהם אוועק.

פ אַ ן.

אויב אַזוי וועל איך זיין דער פאַניענקעס ליובאָווניק, לאָז זיך נאָר דאָ די פאַניענקע אָוועקזעצען ווייזט אויף זיינע קניה, וועל איך איהר עפּיס ווייזען

מ ע ר י

דרעהט זיך אויס פון איהם.

איך האָב נאָך צייט... וואָס אַזעלכעס וועט ער מיר ווייזען?

פ אַ ן.

אַ שעהנע זאַך. כאַפּט זי אויף די קניע. אָט אַזוי! קושט זי.

מ ע ר י.

ווישט זיך אָב די באַק.

די וואָנסעס פוילען ביי דיר פאַן.

פ אַ ן.

די פאַניענקע לאַכט. די פאַניענקע בעהאַנדעלט מיך נישט גוט. וויל זי ווידער אַ קוש טהון.

מ ע ר י.

דרעהט זיך אויס פון איהם.

אַז איך זאָג דיר, אַז די וואָנסעס פוילען ביי דיר. אנטלויפט פון איהם.

פ אַ ן.

לויפט איהר נאָך און קען זי נישט כאַפּען.

איך ווייס, ווי מען כאַפּט פייגעלעך. איך ווייס שוין ווי אַ קליין פייגעלע צו כאַפּען. איך בין אַ געניטער יעגער. מ'לעגט שפּייז אין נעטצל אַריין. נעמט ארויס אַ פאַרטפעל און נעמט ארויס פון דאָרט פאַפּיר-געלד. מערי קוקט זיך צו ווי ער לעגט אוועק דאָס געלד. און דאָס פייגעלע וועט אַליין אין נעטצעל קומען. פייפט זיך צו און זינגט. קום, קום קליין פייגעלע אין נעטצעלע אַריין. מערי געהט צו פּאַמעליך, וויל כאַפּען דאָס געלד, ער כאַפּט זי. אָט אַזוי כאַפּט מען אַ פייגעלע, אָט אַזוי. קושט זי.

מ ע ר י.

און דאָס פייגעלע איז אַזוי מיד. לעהנט זיך אָן אויף איהם, האָט אַזעלכע מידע פיסעלעך. לעגט ארויף די פיס אויף איהם. נו, און יעצט פאַן, בייג זיך אַראָב און פערמאַך די אויגען, נאָר דו מוזט מיר צוזאָגען, אַז דו וועסט נישט קוקען, וועל איך דיר עפּיס ווייזען.

פ אַ ן.

עס וועט זיך לוינען?

מ ע ר י.

זעהר.

מ א ן.

אויב אזוי ווער איך באַלד בלינד. זעה איך נישט. איך פער־לאָז מיך אויף די פּאַניענקע. אַז די פּאַניענקע זאָגט מאַכט צו די אויגען. מערי שטעקט אריין איהר האַנד אין זיין בוזעם. ער לאַכט.

דו קיצעלסט מיך.

מ ע ר י.

איך וויל נישט, דו האָסט געקוקט.

מ א ן.

שוין איך זעה נישט. סלאַוואַ האָנאָרו!

מ ע ר י.

ניין. איך וועל דיר די אויגען פערבינדען, אַז דו זאָלסט נישט זעהן.

מ א ן.

פאַר וואָס?

מ ע ר י.

איך שעם זיך.

מ א ן.

אַז די פּאַניענקע שעמט זיך פון עפּיס אַנדערש. פערבינד איך מיר די אויגען.

מ ע ר י.

פערבינדט איהם די אויגען.

זעהסט נישט?

מ א ן.

סלאַוואַ האָנאָרו, גאָר נישט. זי שטעקט אריין די האַנד אין זיין בוזים־טאַש. אוי עס קיצעלט מיך אזוי...

מ ע ר י.

דאָס איז נאָך נישט אַלץ. דאָס ריכטיגע וועט ערשט קומען, אָבער שווער מיר, אַז דו זעהסט נישט.

מ א ן.

סלאַוואַ האָנאָרו איך זעה נישט.

מערי.

אזוי גלייב איך דיר. (ציהט ארויס דעם טייכטער פון זיין טאש און בעהאלט צווישען די ברוסטען.) אָבער דו קוקסט, אזוי וויל איך נישט.

פאן.

סלאָווע האָנאָרו איך זעה נישט.

מערי.

שוין, נור איין מינוט. (זי שטעלט ארויף איר פוס אויף זיין ליטיגע און גלעט איהם.) אנגענעהם!

פאן.

זעהר, מיט וואָס מאכסטו דאָס?

מערי.

דאָס איז א שפיל צוזאמען „חזיר און פויגעל“, דער פויגעל שטעלט זיך אויפ'ן חזיר'ס רוקען (די קריכט ארויף אויף איהם.) געפעלט עס דיר?

(אין פענסטער בעווייזט זיך מאטקע, מאטקע ווייזט א פויסט צו איהר, זי ווארפט איהם צו די כאפט מיט געלד.)

מערי.

בעהאלט, מיר וועלען היינט אנטלויפען צוזאמען.

פאן.

(הערט רעדען, רייסט אראב דעם בענד פון די אויגען.)

ווער איז דאָס?

מאטקע

(געהט צו צו איהם.)

טראָג זיך אָב פון דאַנען, די מינוט אַרויס. וויל איהם שלאָגען.

מערי.

געדענק אין גאָט, דער פאן וועט שרייען, אנטלויף. (זי שטופט איהם ארויס דורכן פענסטער.)

מאטקע.

ווארט, איך וועל דעם גוי זיין פליך רויט מאכען, אז

פאן.

וואָס טהוט ער דאָ? איך האָב דערפאַר געלד בעצאָלט.

מערי.

שווייג. קום אַהער, וועלען מיר ווייטער שפּיעלען, חזיר און פויגעל, נו, בייג דיך אַראָב.

פאַן.

איך וועל מעהר נישט שפּיעלען. וואָס האָט ער געוואָלט? וואָס האָט ער דאָ אַריינצוקומען? עס איז נישט קיין אָרענט־ליך געשעפט דאָ, מען בעהאַנדלט דאָ די געסט נישט אָנשטענדיג. זוכט אין די קעשענעס. וואו האָב איך מיין געלד? ווער האָט מיר מיין געלד אַרויסגעשלעפּט?... אהאַ, דו האָסט מיר די אויגען פערבונדען און מיר דאָס געלד אַרויסגענו־מען! קאַראַאול! פּאָליציי! איך לויף באַלד נאָך פּאָליציי... מענשען! מענשען! דאָס געלד גיב אַהער די מינוט!

מערי:

וואָס פאַר אַ געלד. וואָס רעדסטו? וואָס ווילסטו פאַן? דו ביזט שיכור, וואָס פאַר אַ געלד?

פאַן.

וואָס דו האָסט דיין ליובאָווניק אַוועקגעגעבען. פּאָליציי! מענשען! מענשען!

דער אַלטער און קאַנאַריק לויפען אריין.

אַלטער:

וואָס טהוט זיך דאָ? וואָס איז געשעהן? שווייג! געדענק אין גאָט, פאַן, שווייג! מען וועט דאָך מיר דאָס געשעפט צומאַכען.

פאַן:

ודען ליכוויאַזשעס, גנבים! וואו האָט איהר מיך פערפיהרט? זי האָט מיך אונגליקליך געמאַכט, מיין גאַנץ געלד אַרויס־גענומען. דריי הונדערט רובל אַרויסגעצויגען און אַוועקגע־געבען איהר ליובאָווניק. איך געה שוין נאָך פּאָליציי! איך וועל אייך ווייזען.

אַלטער.

וואָס פּאָליציי!? ווען פּאָליציי?! שווייג דאָך, פאַן! צו מעריך. מערי לעבען, מיין קינד, וואו סטו דאָס געלד? גיב אָב

דאָס געלד, ס׳איז דאָך נישט שעהן פון דיר, אַז דו זאָלסט געלד צונעמען. גיב אָב דאָס געלד.

פ אַ ן.

זי האָט עס איהר ליובאָווניק אָבגעשטעקט.

ק אַ נ אַ ר י ק.

ווּעמען? מיר?

פ אַ ן.

איך ווייס נישט, ווער עס איז איר ליובאָווניק. דאכט זיך, עס איז געווען אַנ׳אַנדערער דאָ.

ק אַ נ אַ ר י ק.

מאָטקע. לייפט אַב מיט׳ן אלטען און ברענגען אריין מאָטקען.

א ל ט ע ר.

מאָטקעלע, מיין קינד, גיב אָב דאָס געלד. עס איז דאָך נישט שעהן פון דיר, אַז דו זאָלסט ביים פאַן געלד צונעהמען.

מ אָ ט ק ע.

וואָס פאַר אַ געלד? איך ווייס נישט פון קיין געלד.

פ אַ ן.

איך געה נאָך פּאָליציי, שוין נאָך פּאָליציי!

א ל ט ע ר.

וואָס פּאָליציי! די פּאָליציי קען אַזעלכע לייט, ווי דו ביזט, וואָס קומט צו איין אָנשטענדיג-פריילין און מאַכט אויף איהר אַ בלבול אַז זי האָט איהם געלד צוגענומען... מיין טאָכטער האָט דיר געלד צוגענומען?... פּאָלקאָווניקעס שרייבען צו איהר ליעבעס-בריעף... אָט האָסטו, אַ טשין פּאָלקאָווניק, שאָקאָלאַד שיקט ער צו איר, וועס זי דיר געלד צונעמען? טאָכטער מיינע, דו האָסט פון דעם פאַן געלד צוגענומען?

מ ע ר י.

איך האָב נישט קיין געלד צוגענומען. איך ווייס נישט, וואָס ער וויל פון מיר דער פאַן.

אלטער.

ז׳ הסטו? ווער ביזטו פאז? וואָס טהוסטו דאָ? וואָס ביזטן ג קומען אהער אי. מיטען דער נ כט און אויף מיין ט כטער אָנגעפאַלען? פּאָלי יי! געהט ארויס און שרייט. פּאָ־ ליציי! פּאָליציי! קומט צוריק. וואָס האָסטו דאָ צו זוכן ביי מיר? וואָס פאַלסטו אָן אויף מיין קינד? אויף מיין אונ־ שולדיק אָרעם קינד, אַז זי האָט דיר געלד צוגענומען? א טשין פּאָלקאָווניק איז פאַרל בט אין איהר, שרייבט צו איהר ליבעס־בריף, און זי וועט דיר געלד צונעהמען! וואָס ביזטו אונז בעפאַלען? פּאָליציי! די מינוט קום צו פּאָליציי... אַ פּאַס האָסטו? איך האָב אַ פּאַס, און דו האָסט אַ פּאַס? פּאָליציי... איך וועל דיך אין סיביר אַוועקשיקן, אויף קאַטאָרגע שיקען. ביזט בעפאַלען מיין טאָכטער אין מיטען דער נאַכט, געוואַלט איהר שלעכטס טהון! זעהט, מענשען, זעהט, געוואָלט מיין קינד שלעכטס טהון, פּאָ־ ליציי! די מינוט קום צו פּאָליציי. שרייט. פּאָליציי.

פּאַן.

יוד, וואָס רעדסטו? וואָס זאָגסטו, וואָס?

אַלטער.

יעט.

פּאָליציי! אַ מענש איז אונז בעפאַלען אין מיטען דער נאַכט, איך וועל דיך נישט אָבלאָזען, צו פּאָליציי קום די מינוט. דער פּאַן חיל אוועקגעהן. דו וועסט ביי מיר נישט אַנטלויפען! דער פּאַן חיל אנטלויפען. וועסט זיך ביי מיר נישט אַרויסדרע־ הען, צו פּאָליציי מוזטו געהן. דער פּאַן רייסט זיך ארויס און אנטלויפט. ער שרייט איהם נאָך. אַ שעהנע כפרה פאַר אַלע יודען... נו, יעצט צו מאַטקען. הער נאָר ממזר׳ניק, גיב אָב דאָס געלד. אַז נישט מאַך איך מיט דיר אַזוי ווי מיט׳ן גוי, ווי איך בין אַ יוד, איך גיב דיר אַרויס צו די פּאָליציי, קיין פּאַס ביי מיר האָסטו דאָך נישט, און ווער דיין טאַטע איז ווייס איך דאָך אויך נישט... עס וועט שלעכט זיין!

מאָטקע.

זאָל שלעכט זיין, האָב איך אַ זאָרג, גיט מיר אַרויס דער

פּאָליציי, וועל איך דערצעהלען, אַז איר פערקויפט די מויד צו שיכּורים פאַר געלד, אַז זי וויל נישט, שלאָגט איהר זי, וועלען מיר אַלע זיצען, וועט אונז היימליכער זיין.

אלטער.

וואָס זאָגט ער? וואָס האָב איך דערלעבט?

קאַנאַריק.

חאַ-חאַ-חאַ! קוקט נאָר אָן דאָס, אָט דעם שמדניק, וואָס איז געקומען צולויפען צו אונז, אָט דעם יאַט, וואָס דרעהט היה,גער דעם קאָפּ אַראָב, אָט דעם האָסטו געלד אָנגעשטעקט, ...י דראָטען געהערין, די קונצען מאַכערין, וויל זי שלאָגען.

מאָטקע

שפּרינגט צו צו איהם.

ריהר זי נאָר אָן, ריהר זי אָן, לאָמיר זעהן, אַ טויטער וועסטו בלייבען ביי מיר אויפ'ן אָרט.

קאַנאַריק.

וואָס? דו וועסט מיר נישט לאָזען? אָט האָסטו דעם ערשטען פּאַטש. שלאָגט איהם.

מאָטקע

שפּרינגט ארויף אויף קאנאריק'ן דושעט איהם ביים האלז.

אַ טויטען וועל איך דיר לאָזען.

אַלטער.

קלאַפּט מיט'ן שטעקל איבער ביידענ'ס הענד.

אַ אונגליק! עכּבּרשים, גנבים! וואָס טהוט איהר! צו מעריין, וועלכע קוקט מיט פערגעניגען, ווי מאָטקע דושעט איהם. געדענק אין גאָט, טאָכטער, צורייס זיי! וואָס שטעהסטו?

מערי.

ס'איז איהר פלוצלונג עפּיס איינגעפאַלען, לויפט צו און צורייסט זיי, צו מאָטקען.

גיב אָב דאָס געלד, די מינוט גיב אָב דאָס געלד!

מאָטקע

פערוואונדערט.

וואָס פאַר אַ געלד?

מערי.

דאָס געלד פון גוי, וואָס איך האָב דיר אָבגעשטעקט. צו

קאנאריק'ן. איך האָב געמיינט אַז דאָס ביזטו, ווען ער איז אַריינגעקומען דורכ'ן פענסטער האָב איך עס איהם אַוועק-געגעבען... גיב אָב דאָס געלד!

קאַנריק

טריאומפירענד.

הערסט דו גנב! צו מערי. האָסט געמיינט אַז דאָס בין איך נעמט זי ארום. הערסט וואָס זי זאָגט, גנב! גיב אָב דאָס געלד, מיר האָט זי דאָס געוואָלט געבען.

מערי.

יאָ, דיר, מיין חתן.

קאנאריק.

הערסט, הערסט?

מאָטקע.

ערשטוינט.

האָסט געמיינט, אַז דאָס איז ער? דיין חתן, האָסט געמיינט הע? נישט איך נאָר קאַנאַריק מיט'ן רויטען קאָפּ, הע? האָסט מיר דאָס געלד אַוועקגעגעבען... גוט, גוט, איך'ל דיר אַוועק-געבען דאָס געלד צו קאנאריק'ן. געה אַרויס אין דרויסען אין שטאַל, אין פערדס כאָמוט האָב איך דאָס געלד אַריינ-געלעגט, נעם עס זיך. איך וויל עס נישט.

קאנאריק.

דאָס געלד איז אין כאָמוט, האָסט געמיינט, אַז איך בין דאָס, קום אַלטער!

אַלטער

אַזאַ גנב, אַזאַ... ער האָט געמיינט, אַז עס וועט איהם אָב-געהן ריין ביידע געהען ארויס.

מערי.

שווייג, מאָטקע! דו וועסט האָבען דאָס געלד צוריק מאָטקע קוקט זי אָן. איך האָב דיך ליב, איך וויל מיט דיר צוזאַמען אַוועק.

מאָטקע.

געה צו קאַנאַריק'ן... האָסט געמיינט, אַז דאָס איז ער, ווען

דו האָסט מיר דאָס געלד אַוועקגעגעבען, האָסט עס אַליין געזאָגט.

מ ע ר י.

איך האָב עקסטרע אַזוי געזאָגט, קאַנאַריק זאָל מיינען, אַז איך האָב איהם ליעב. ווייל איך וויל איהם אָנרעדען, אַז ער זאָל אַנט׳ויפען מיט מיר די נאַכט.

מ אָ ט ק ע.

וואָס געהט עס מיך אָן, געה אַז דו ווילסט. *שטופט זי אַב פון זיך.*

מ ע ר י.

מאָטקע, איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר אַוועק, דו האָסט קיין פאַס נישט, קאַנאַריק האָט, נעם ביי איהם דעם פאַס צו מיט דאָס געלד און אַנטלויף מיט מיר.

מ אָ ט ק ע.

קאַנאַריק וועט אונז אַרויסגעבען.

מ ע ר י.

מאַך אַזוי אַז קאַנאַריק זאָל אונז נישט אַרויסגעבען דער פאָליציי. אַז קאַנאַריק זאָל פערשווינדען, דו קענסט...

מ אָ ט ק ע.

ווי אַזוי? וואָס מיינסטו?

מ ע ר י

נעמט ארויס א קאווקאזער מעסער און גיט דאָס מאָטקען.

וואַרט אונז אָב היינט ביינאַכט אין וואַלד איך וועל קאַנאַ-ריק׳ן אָנרעדען, ער זאָל מיט מיר אַנטלויפען, אין וואַלד וועלען מיר זיך בעהאַלטען ביי׳ן שוואַרצען טייך, וואַרט אונז דאָרט אָב און מאַך אַזוי, אַז קאַנאַריק זאָל פערשווינדען, אַז דו זאָלסט קאַנאַריק הייסען...

מ אָ ט ק ע.

ציטערט, דער מעסער פאַלט פון זיין האַנד אַרויס.

מ ע ר י!

מ ע ר י

הויבט אויף דעם מעסער און גיט איהם.

איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר זיין, נאָר מיט דיר

אליין. זאָלסט טהון מיט מיר וואָס דו ווילסט, מיין טייערער, ווייל איך האָב דיך ליעב...

מ אָ ט ק ע.

דריקט זי צו זיין הארץ.

מערי!

מ ע ר י.

קאנאריק, מיין געליבטער!

מ אָ ט ק ע.

לעגט איהר די האנד איבער'ן מויל.

ש ש... שווייג! געהען אוועק פון זיך. קוקען זיך אן איינע די אנדערע.

פארהאנג.

צווייטער אַקט.

אַ קאַפּעע־הויז אין וואַרשע אויף דער אַלטער שטאָדט. פּאַרנאַכט. אַ פּאָר מעדלעך זיצען און רעדען צווישען זיך, הינטער אַ בופעט, אויף וועלכען עס איז אָנגעשטעלט קעז, קיכלעך, אייער און אַנדערע צובייסעכץ, זיצט אַ מעדעל, חנהלע, פון אַ יאָהר 18-19, זעהער אָנשטענדיג אָנגעטהון און לעזט אַ ביכעל. הינדעלע, די בעל־הבית'טע פון קאַפּעע־הויז שטעהט און רעדט מיט די מעדלעך. די זשאָכלינערין לייגט זיך צונויף נייע איינגעקויפטע וועש, לייליכער, ציכער און האנדטיכער, זי איז אַ געזונד מעדעל.

באשע.

גיט נאָר אַ קוק אויף די איבערציהערס, איך האָב זיי געקויפט די בעטען צו פערדעקען, איך האָב ליעב, ווען עס איז ווייס אין שטוב... זעהען זי הינדעל, ווי שטאַרק די לייווענד איז, זי זענען דאָך עפּיס אַ מבינ׳טע דערויף.

הינדעל

פערזוכט מיט די ציין איינצורייסען, קען נישט.

ריינע וועב... אָבער צו וואָס קויפען זי זיך דאָס אַלעס איין? מיינען זי דען חתונה צו האָבען, וואָס זי זאַמלען זיך אַ אויסשטייער!

באשע

און אַז נישט חתונה האָבען, טאָר איך מיר נישט איינקוי־פען ווייסוואַרג. איך האָב גערן ווייסוואַרג... אַ גאַנצען קאַס־טען האָב איך שוין.

הינדעל.

פוילט עס דאָרט ביי איהר די וועש אין קאַסטען—צו וואָס? חתונה האָבען וועט זי דאָך סיי ווי סיי נישט, זי וואָלט עס ליעבער מיר פערקויפט די וועש, וואָלט איך געהאַט פאַר מיין חנה׳לען אַ אויסשטייער.

באַשע.

גיב נאָר אַ קוק, זייער איינע מעג זיך זאַמלען אַ אויסשטייער, און אונזערס איינע טאָר נישט, פון וואַנען ווייס זי שוין דאָס, אַז איך וועל נישט חתונה האָבען! אַז גאָט וויל, קען נאָך אַלעס געשעהן.

ושאָכלין.

זי האָט דען נישט רעכט? זי מיינט אַז נאָר חנה׳לע מעג זיך זאַמלען אַ אויסשטייער. געהט צו צו באשען. באשע, זאָלסט דאָס נוצען געזונדערהייט מיט דיין בעשערטען אין פריידען.

ר ו י ט ע.

וועלכע איז די גאַנצע צייט געזעסען אין שווארצען זיידען און זיך געלעגט קאָרטען.

באַשע, זאָרג זיך נישט, עס וועט קומען דער בעשערטער
ווייזט אויף קאָרטען. זעהסט, זעהסט, ער געהט, יעדעס מאָהל
ווייזט ער זיך, נאָר די טויז פּיק שטעלט זיך איהם אין וועג,
אָבער די מלכּה בעשיצט איהם, זי בעגלייט איהם, ווי אַ גו-
טער מלך און בעשיצט איהם. נאַ, שוין ווידער די טויז
פּיק, אוי וועה...

ז ש אָ כ ל י ן.

וואָס איז דען די טויז פּיק?

ר ו י ט ע

ערנסט.

דאָס איז דער טויט, אַז די קאָרט בעווייזט זיך, ווייזט זיך
דער טויט.

ז ש אָ כ ל י ן.

אוי וועה, פון וואַנען ווייסטו דאָס?

ר ו י ט ע.

אַ כישוף-מאַכערין, אַ ציגיינערין, האָט מיך דאָס אויסגעלערנט.
ווען איך בין אַ קליין מעדעל געוועזן. שטענדיג האָט זיך די
טויז פּיק געוויזען פאַר אַ אונגליק, איידער מיין טאַטע איז
געשטאָרבען און ווען דוד קאַמאַשניק האָט מיך פערלאָזען,
האָט זיך אויך די טויז פּיק בעוויזען.

ב אַ ש ע.

ווען דענסמאָל? אוי, דערצעהל, דערצעהל...

ה י נ ד ע ל.

געהט, שוין, געהט, מענשען גלויבען אין כשוף ס'איז נאַ-
רישקייטען. צו זשאַכלין. זעה ליבער, זי זאָל מיר פערקויפען
די וועש, צו וואָס בעדאַרף זי דאָס? זי האָט דערפון קיין
נוצן נישט און מיין חנה'לע וואָלט אַ אויסשטעהער געהאַט.

ווינקט צו זשאַכלין.

ז ש אָ כ ל י ן.

און איך ווייס טאַקע נישט, צו וואָס דו זאַמעלסט די וועש

אין קאַסטען. מלא, אַ קאַפּעלוש קויפען פערשטעה איך, דו ווילסט געפעלען, זיידענע זאָקען, אָבער וועש? דאָס איז גוט פאַר אַ מעדעל, פאַר חנה'לען, פאַר אונזער איינע? די נשמה דעם טייוועל אַלץ איינס איבערגעגעבען, איין שוואַרץ יאָהר...

ר ו י ט ע.

אוי באַשע, פערקויף טאַקע חנה'לען די וועש, וועט זיין אַזוי שעהן, וועט זיין אַ חתונה. צו הינדעל. אוי, איך האָב אַזוי ליעב אַ חתונה, איך בין נאָך קיינמאָל נישט געוועזן אויף קיין חתונה, אוי וואָלט איך געוואָלט זיין... פערקויף באַשע די וועש, וועט זיין אַ חתונה.

ח י נ ד ע ל.

זעהסטו, אַלע רעדען דיך צו, פערקויף די וועש. וועט חנה'לע האָבען אַ אויסשטעהער. דיר וועט דיך דאָס סיי ווי סיי נישט צוניץ קומען.

ב אַ ש ע.

אַפּילו איך זאָל וויסען, אַז זי זאָל צופוילט ווערען אין קאַסטען, די מייז זאָלען זיי אויפפרעסען, וועל איך זיי אויך נישט פערקויפען. בייז. חנה'לע אַליין איז נאָר אַ מעדעל, איך בין אויך אַ מעדעל, איך וויל מיך אויך זאַמלען אַ אויסשטייער. אַלע לאַכען.

ז ש אָ כ ל י ן.

זי איז אַ מעדעל... זי וויל זיך אויך זאַמלען אַ אויסשטייער... שוועסטער, פערפאַלען, שלאָג דיר די נאַרישקייטען פון קאָפּ אַרויס.

ב אַ ש ע.

אויף אייער צוזעצעניש, מיר האָבען אַ גאָט אין הימעל, אַז ער וויל קען ער נאָך אַלעס מאַכען. די מעדלעך לאַכען איהר אויס.

מ אָ ט ק ע

קומט אריין, געעלטערט מיט אַ פּאַר יאָהר, טראָגט אַ סאַמעט וועסט מיט אַ גאָלדענעם זייגער, ווארפט אַ בליק אויף חנה'לען.

וואָס פאַר אַ געלעכטער? די לאָמפען אָנצינדען, ס'איז שוין פינסטער.

ר ו י ס ע.

אָה, קאַנאַריק, איך האָב שוין ווידער אָנגעטראָפּען די טויז פּיק, איך האָב מורא, אַז עס זאָל קיין אומגליק געשעהן.

מ אַ ס ק ע.

לאָז מיך צורוה. קוקט אויף חנה'לען מיט ליעבע, געהט צו צום בופעט. חנה'לע חנה'לע פּערטיפּט אין לעזען.

ח י נ ד ע ל

פון חינקעל.

חנה'לע, דו הערסט נישט? אוי, וועה די קינדער וועלען באַלד קומען, לאָמיך נאָר אַריינגעהן, כ'האָב נאָך גאָרנישט צוגעשטעלט. אב.

חנה'לע לעגט אוועק דאָס ביכעל, גיסט אָן צוויי גלעזער טיי, דערלאַנגט מאַסקען פון די רויטע, דאַן זעצט זי זיך ווידער לעזען. מאַסקע קוקט אויף איהר.

ר ו י ס ע.

אוי, ווי שעהן עס קליידט דיר דאָס שטייפע העמד מיט די רויטע פראַנצען. דו זעהסט דאָך אויס ווי אַ רייכער מאַן, ווי אַ גראַף. אַ גאַנצען טאָג האָב איך געפּרעסט דאָס העמד אַז ס'זאָל אַזוי שטייף זיין ווי אַ ברעט, זעהסט, וואָס פאַר אַ הענד איך האָב געקריגען פון פּרעסען.

ז ש אָ כ ל י ן.

פון דער הייטענס צו באַשע'ן.

גיט נאָר אַ קוק, ווי זי פּוצט זיך צו צו איהם. גיב נאָר אַ קוק... אַ שאָד, וואָס ס'איז נישטאָ מערי, זיין כלה, זי וואָלט איהר באַלד די אויגען אויסגעד...פּעט.

ב אַ ש ע.

ביזט זי מקנה, וואָס קאַנאַריק האָט זי ליעב?

ז ש אָ כ ל י ן.

איך זי מקנא? וואָס פעלט מיר חתנים? אַז איך וואָלט נאָר געוואָלט זיך צופּוטצען צו איהם, וואָלסטו שוין געזעהן, וואָס פאַר אַ הוט ער וואָלט מיר געקויפט.

ב אַ ש ע.

און פאַר וואָס פּוצט, דו זיך נישט צו צו איהם?

זשאַכלין.

ווייל איך וויל נישט. זעה נאָר, זעה נאָר, ווי זי פוצט זיך... די שטילע וואַסערלעך גראָבען טיף. געהט צו צום טישעל, זאָגט צו מאַטקע'ן מיט אַ חנדל. אוי, מאַמעלע קרוין, ווי עס קליידט איהם דער נייער אָנצוג מיט דעם גאָלדענעם זייגער. ער זעהט דאָך אויס אין איהם ווי אַ מאַגנאַט: אַ פּער- גענוגען צו קוקען אויף איהם.

מאָטקע.

קוקט די גאַנצע צייט אויף חנה'לען, רופט.

נאָך אַ גלאָז טעע מיט קיכלעך. צו זשאַכלין. זעצט זיך!

רויטע.

דאָס האָב איך איהם דעם אָנצוג געמאַכט פינף און צוואַנציג רובל האָב איך באַצאָלט פאַר איהם דעם שניידער.

זשאָכלין.

אַלעס האָט זי געמאַכט, דעם אָנצוג, דאָס העמד. אפשר האָט זי דיך געבוירען אויך קאַנאַריק?

רויטע.

יאָ, אַלעס איך. דעם קראַוואַט אויפגענעהט מיט מיינע אייגענע הענד. איך האָב איהם די קאַמאַשען אויסגעפוצט אַז ער זאָל שעהן אויסקוקען. נישט אמת קאַנאַריק.

מאָטקע.

אמת אמת קוקט אויף חנה'לען.

זשאָכלין.

גיב נאָר אַ קוק, גיב נאָר אַ קוק. אוי וועט איהר מערי די אויגען אויסדראַפּען.

רויטע

מיר וועלען היינט שפּאַצירען אַרומגעהן, ער וועט מיך אין טעאַטער פיהרען.

זשאָכלין.

נאָר דיר אַליין? קאַנאַריק וועט אונז אַלעמען מיטנעהמען נישט, קאַנאַריק?

מאָטקע.

קוקט די גאַנצע צייט אויף חנה'לען. יאָ, אַלע, אַלע!

יששכר׳ל.

טריומפירענד.

זעהסט? זעהסט שוין, ביזט נישט מעהר מורנו ווי מיר אלע
וואס ביזטו, זיין כלה, וואס? ביזט דאך א פראסטע בייגעל־
בעקערין ווי מיר אלע... שלמה, שלאסענהעקער קומט אריין. דערזע־
הענדיג איהם. אוי, מאמעלע קרוין, שלמהלע איז דא.

די מעדלעך ווילען זיך אויפהויבען.

מאטקע

מיט א בעפעלענדען טאן.

זיצען בלייבען!

די מעדלעך ווייסען נישט וואס צו טהון.

שלמה.

וואו זענען די מוידען? ס׳איז שוין שפעט אין אווענד, און
זיי זענען נאך נישט אויף דער גאס? קומט צו צו מאט
קעס טישעל. נא, זעה ווי ער זיצט זיך מיט די כלות דער
חתן בחור. אין דרויסען רייסט מען די פרנסה פון די הענד
און ער האלט זיך דא די כלות? וואס האלסטו זיי דא?
צו די מעדלעך. ארויס אויף דער גאס!

מאטקע

בייז.

זיצען בלייבען. טרינקען טהע און עסען קיכלעך!

שלמה.

וואס טהוט זיך דא פאר א שווארץ יצהר. דו נעמסט נישט
פון מיר קיין וואכען־געלד פאר די כלות? וואס האלטסטו
זיי דא? ארויס אויף דער גאס!

מאטקע.

זיצען בלייבען!

שלמה.

וואס איז דאס? צו די מעדלעך. ארויס אויף דער גאס!

מעדלעך

אין שרעק.

קאנאריק, לאז אונז ארויס.

מאָטקע.

די קעפּ וועל איך שפּאַלטען, ווער עס וועט פון דאַנען אַוועקגעהן. דאָ זאָלט איהר זיצען מיט מיר ביים טיש, טהע, קיכלעך, און וועמען עס געפעלט נישט זאָל צופּלאַצט ווערען!

שלמה

גיט אַ קלאַפּ אין טיש.

מיין פּרנסה, מיין ברויט פאַר מיין ווייב און קינד, וועסטו מיר צושטערען, געמכט נישט קיין געלד פון מיר?

מאָטקע

הויבט זיך אויף.

טראָג זיך אַרויס פון דאַנען די מינוט!

שלמה

קלבט זיך אין הארץ.

מיין ברויט, מיין פליישׁ, מיין בלוט. קוקען זיך ביידע אָן, גרייט אַ־צופּאַלען איינער אויף דעם צווייטען.

באַשע

שרייט.

אוי, מאַמעלע קרוין, וואָס וועט דאָ ווערען? וואָס וועט דאָ ווערען, חנה׳לע, אוי וועה!

חנה׳לע.

געהט צו צו קאַנאַריק׳ן.

קאַנאַריק, איך בעט איהן, טהוען זי מיר צוליב, דער סטראַזשניק דרעהט זיך פאַר די טהיר, מאַכען זי נישט קיין סקאַנדאַל, לאָזען זי די מעדלעך אַרויסגעהן.

מאָטקע

קוקט אויף חנה׳לען, ווערט ווייכער.

פאַר איהן וועל איך אַלעס טהון, אַז נישט וואָלט ער אָן אַ קאָפּ אַוועקגעגאַנגען, זאָל איך אַזוי לעבען, אָן אַ קאָפּ... נו שלומה׳לע בענקאַרט, נעם דיר די מעדלעך. צו די מעדלעך. נו, אַרויס אויף דער גאַס.

שלמה.

אַזוי ממזר, די פּרנסה געהט ער מיר אַוועקנעהמען, ציהט

פון מיר יעדען גראָשען אַרויס, און חת נות מאַכט ער זיך
מיט די כלות. אָב מיט די מעדלעך אין גאַס.

חנה׳לע.

איך דאַנק איהן קאַנאַריק זעהר, וואָס זי האָבען מיר גע־
פּאָלגט.

מאָטקע.

איך האָב עס נאָר פאַר איהן געטהון, זאָל איך אַזוי לעבען,
נאָר פאַר איהן...

חנה׳לע לאַכט פערשעמט, געהט אונטער׳ן בופעט, נעמט דאָס ביכעל. מאָטקע
קלערט אַ ווײַלע, דאַן געהט צו צו איהר מיט לײַכטע טריט.

מאָטקע.

חנה׳לע... חנה׳לע, וואָס לעזען זי?

חנה׳לע.

אַ מעשה...

מאָטקע.

אַ שעהנע מעשה?

חנה׳לע.

יאָ, יאָסעלע רופט מען עס... עס איז אַ מעשה מיט אַ יתום
וואָס האָט קײן פאָטער נישט געהאַט און נישט קײן מאַמע
געהאַט און מענשען זענען זעהר שלעכט געווען צו איהם...
זי ווילען עס? גיט איהם דאָס בוך.

מאָטקע

פערשעמט.

כ׳קען נישט לעזען. מיך נישט געלערנט. האָט מען איהם
געשלאָגען? מיר האָט מען אויך געשלאָגען, ווען איך בין
אַ קלײנער יונג געווען... די קאָפּ וואָלט איך זײ יעצט
געשפּאָלטען.

חנה׳לע.

וואָס? זי האָבען אויך קײן מאַמען נישט געהאַט?

מאָטקע.

איך האָב יאָ אַ מאַמען געהאַט, האָט זי מיך נישט געלאָזט
שלאָגען, האָב איך זי דערפאַר ליעב, זעהר ליעב, און איהן
האָב איך אויך ליעב.

חנה׳לע

דערשראָקען און פערשעמט.

מיך?

מאַטקע

שלאָגט זיך איבערן מויל.

ביין... איך מיין, מיין מאַמע האָב איך ליעב און איהן אויך— ווי מיין מאַמע...

חנה׳לע

לאכט דערשראָקען.

איך ווייס נישט, וואָס זי מיינען? לעזט ווייטער.

מאַטקע

שטעהט אויף און קוקט זי אָן.

חנה׳לע, איך וויל עפּיס מיט איהן רעדען...

חנה׳לע

לעגט אוועק אין אנגסט דאָס ביכעל און קוקט איהם אָן מיט שרעק.

וואָס ווילען זי מיט מיר רעדען?

מאַטקע.

חנה׳לע, זי ווילען? איך מיין... איך וויל... חנה׳לע, האָרכען זי מיך אויס, איך האָב איהן ליעב, זעהער ליעב, ווי מיין מאַמע!

חנה׳לע

נאָך מעהר דערשראָקען, מיט אַ געמאַכטען געלעכטער

געהען זי שוין, וואָס האָבען זי מיך וואָס ליעב צו האָבען. עס פעלט איהן דען וועם ליעב צו האָבען?

מאַטקע

חנה׳לע, איך וויל מיט איהן אַ חתן ווערען, אויף אַ ערנסט, זאָל איך אַזוי לעבען, זאָל מיין מאַמע אַזוי לעבען...

חנה׳לע

ערשראָקען.

עס פעלט איהן דען כּלות? זי האָבען דאָך שוין אַזוי אויך גענוג כּלות, וואָס ווילען זי פון מיר? וויל געהן.

מאָטקע

בעמט זי ביי דער האנד.

געהען זי נישט אַוועק, איך בעט איהן, געהען זי נישט אַוועק, האָרכען זי מיך אויס, איך וועל איהן גאָרנישט קיין שלעכטס טהון, זאָל איך די פּאַפּלעקסיע קריגען דאָ אויפ'ן אָרט, אויב איך איהן עפּיס שלעכטס טהון וויל. איך האָב אַמאָל איהן געוואָלט שלעכטס טהון, נור נישט געקענט...

חנה'לע

דערשראָקען.

מיר געוואָלט שלעכטס טהון, פאַרוואָס?

מאָטקע.

ווען איך האָב איהן דערזעהן חנה'לע, זענען זי מיר אַזוי געפעלען אַז איך האָב איהן געוואָלט שלעכטס טהון, איך האָב מיך צו איהן אַריינגעגנ'בעט ביינאַכט, ווען זי זענען געשלאָפען אין אַלקאָריל...

חנה'לע

דערשראָקען.

אוי, מאַמעלע קרוין!...

מאָטקע.

נאָר איך האָב איהן דאָס נישט געקענט טהון, געזעהן ווי זי שלאָפען, מיט די אויגען צוגעמאַכט ווי אַ היהנדעלע וואָס פערמאַכט די אויגען אין האָט מורא. אז מע זאָל איהר קיין שלעכטס נישט טהון און בעט זיך פּונק דעמסטאָל ווי מיין מאַמע ווען איך בין אַ קליין יונגעל געווען און ווען איך האָב איהר צרות אָנגעטהאָן, געגנב'עט, און זי האָט מיר די הויזען פערנעהט, האָט זי אויך אַזוי די אויגען פערלאָצט, ווי אַ היהנדעלע פאַרין שעכטען, האָט דאָס מיר געגעבען אַזאַ נעהם ביים האַרצען, אַז איך האָב געוואָלט אַנידער פאַלען פאַר איהן צו דר'ערד... כ'בין גאַנץ שטיל, שטיל אַרויסגעגאַנגען אַז זי זאָלען נישט הערען, נישט געקענט שלעכטס טהון...

חנה'לע

אוי, מאַמעלע קרוין, אוי!

מאָטקע.

נאָר פון דענסמאָל אָן האָב איך קיין רוה נישט, איך קען שוין נישט דאָס. (ווייזט אויפ'ן קאָפּ.) ס'איז מיר פערמיאוסט... אַז איך גיב זיך אַ דערמאָן ווי זי זענען געשלאָפען מיט די פערמאַכטע אויגען, קען איך שוין נישט קוקען אויף די מעדען... איך בענק נאָך איהן, נישט ווי נאָך די מעדלעך, ביין, ניין, גאָר אַנדערש, איך וויל האָבען אַ ווייב, מיין אייגען ווייב. און מיין מאַמע, זיין מיט איהר אין איין שטוב, מיט ווירטשאַפט נאָך דער חתונה, ווי יעדער מענש, איך זאָל פאָהרען אויף יאָהר־מערק אַרום און האַנדלען, און זי זאָלען זיצען אין דער היים און קאָכען נאַכט־עסען. אַהיימקומען פון מאַרק אין אַ קעלט, אין אַ פראָסט, אַראָפּוואַרפען פון זיך די בורקע, בלייבען מיט מיין ווייב, אין דער שטוב אַזוי וואַרעם, אַזוי גוט, נישט ווי דאָ, נישט מיט די מעדלעך.

חנה'לע.

(האָט די גאַנצע צייט איהם מיט שרעק אויסגעהערט, זאָגט מיט האַרץ־קלאַפּען.)

פאַר וואָס האָבען זי מיך דוקא אויסגעקליבען? זי ווייסען גאַנץ גוט, אַז איך בין נישט פאַר איהן, זי ווייסען גאַנץ גוט.

מאָטקע.

פאַר וואָס נישט? איך וועל אַוועקוואַרפען דאָס געשעפט, איך האָב שוין געקערט אַוועקוואַרפען דאָס לעבען מיט די מעדלעך, איך וועל ווערען אַ אָרנטליכער מענש ווי אַלע מענשען, איך וועל האַנדלען מיט פערד, אָדער מיט פיש, איך וועל גאָר אַנדערש, גאַנץ אַנדערש ווערען, איך האָב איהן ליעב...

הינדעל.

(איז שוין פון פריהער אריינגעקומען אונבעמערקט און האָט צוגעהערט.)

ווערה איז מיר, חנה'לע, געה נור אין שטוב אַריין! האָסט דאָרט עפּיס צו טהון.

(חנה'לע דערזעהט הינדלען, כאַפּט זיך און לויפט אַב.)

מאָטקע.

וואָס האָבען זי אַזוי מורא פאַר מיר? איך וועל חנה'לען גאָרנישט טהון.

הינדעל.

מיט א געמאכטען שמייכעל.

ווער זאָגט דען מורא? ווער האָט דען עפּיס מורא פאַר איהן? וואָס זענען זי אַ גזלן? חלילה... נאַר גלאַט אזוי, חנה׳לע, האָט דרינגען אין שטוב עפּיס צו טהון.

מאָטקע.

זי האָבען נישט וואָס מורא צו האָבען פאַר מיר, איך וועל חנה׳לען גאָרנישט טהון, איך האָב ח.ה׳לען ליעב, זייער ליעב.

הינדעל.

וואָס האָבען זי געזאָגט, וועה צו מיר! מיט כעס. וואָס האָבען זי צו חנה׳לען? וואָס קעהרען זי זיך אָן מיט חנה׳לען? וואָס פאַר אַ ליעב?

מאָטקע.

הינדעל, איך האָב אַ פּאָר הונדערט רובל, איך וועל אַלעס אָוועקוואַרפען, די מעדלעך וועל איך שלמה׳ן פערקויפען, כ׳וועל אַ פורמאַן ווערען אָדער אַ פישער. און וויל מיט חנה׳לען אַ חתן ווערען.

הינדעל.

אַ בעזער חלום אויף מיינע שונאים׳ס קעפּ, מיט וועמען ווילען זי אַ חתן ווערען? מיט מיין חנה׳לען? כּפוי זאָל עס ווערען, מיין קינד איז אַ ריין קינד, און זי האָבען זיך נישט וואָס צו פרעגען אויף מיין קינד, מיינען זי נישט, דערפאַר וואָס איך האָב אַזאַ פינסטערע פּרנסה, וואָס איך מוז האַלטען אַ קאַוויאַרניע פאַר אזעלכע מענשען, ווי זי זענען, מעג שוין יעדער איינער מיט מיין קינד האָבען צו טהון... מיין קינד איז נישט פאַר אזעלכע לייט ווי זי זענען...

מאָטקע

מיט כעס.

ווער בין איך? אַ ממזר? איך האָב אויך אַ מאַמע. קלאַפּט אין טיש.

הינדע.

דערשרעקט זיך.

ווער זאָגט דען עפּיס אויף איהנ׳ס מאַמע חלילה, געוויס האָבען זי אַ מאַמע, וועלכער יוד האָט דאָס נישט קיין מאַמע, זאָל זי לעבען ביז הונדערט און צוואַנציג יאָהר פיר מיינעטוועגען.

מאָטקע.

איך האָב געמיינט... עס וואָלט נישט געווען גוט, ווען זי וואָלטען עפּיס גערעדט אויף מיין מאַמען... עס וואָלט נישט גוט געווען... געהט צו דער טהיר און רופט אין גאַס. היי, מיידלעך! קומט נאָר אַריין די מינוט!

רויטע

קומט אריין.

וואָס האָט מיך קאַנאריק גערופען?

שלמה מיט נאָך אַ פּאָר יונגען קומען אריין צו לויפען.

מאָטקע

צו די רויטע.

דו קענסט שרייבען אַ יודיש בריוועל?

רויטע.

יאָ, די באָבע האָט מיך געלערנט.

מאָטקע.

זעץ דיר אַוועק און שרייב מיר אַ בריוועל, אָט דאָ האָסטו טינט און פּאַפּיר און שרייב מיר. נעמט פון בופעט טינט און פּאַפּיר און דערלאַנגט איהר.

שלמה.

זעהסט, צו וואָס ער בעדאַרף זי?

רויטע.

וואָס זאָל איך שרייבען?

מאָטקע.

שרייב מיר אַ טיטול צו אַ מאַמען, אַ גוטע מאַמע, אַ גוטע מאַמע.

זי שרייבט.

מאָטקע.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

רויטע.

יאָ.

מאָטקע.

לעז!

רויטע

לעזט.

„צו מיין ליבע מאַמע!"

מאָטקע.

צו מיין ליעבע, געטרייע, גוטע בעסטע, מאַמע.

שלמה.

זעהסט, וואָס פאר אַ טיטול, ווי צו אַ גרעפין, אַ קליינינקייט.

זיין מאַמע. זיי לאכען.

מאָטקע

באמערקט עס און מאכט זיך נישט וויסען.

און יעצט שרייב אַזוי; „איך שיק דיר מיין ליעבע מאַמע פינף און צוואנציג רובל, אָט דאָ האָסטו זיי. לעגט געלט אויפ׳ן טיש. און קויף דיר אַ שייטיל, אַ פּאָר שיך און אַ שבת-טוך, דעם טאַטען זאָלסטו גאָר נישט קויפען, אַלעס איז פאר דיר, ווייל ער האָט מיך געשלאָגען, ווען איך בין אַ קליינער יונג געוועזן.

שלמה.

אַ שאָד, וואָס ער האָט איהם נישט בעגראָבען קליינערהייד.

מאָטקע

מאכט זיך נישט הערען.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

רויטע.

יאָ.

מאָטקע.

און יעצט שרייב אַזוי; „איך בין אין וואַרשע, אַ בעל-מלאכה, אַ ארבייטער, בין איך, איך האָב זיך אויסגעלערנט אַ מלאכה...

קלערט וואָס פאַרע מלאכה?..

שלמה.

גנבישע כּלות צו האָבען און געלד פון קעשענעס צו גנב'ענען.

מאָטקע.

מאכט זיך נישט הערען.

איך בין אַ פישער. איך האַנדעל מיט פיש.

שלמה.

כאַפּט אונטער

מיט העכט!

מאָטקע.

און שרייב ווייטער אַזוי, קום צו פאָהרען נאָך וואַרשע,

מאַמע, איך געה אַ חתן ווערען!

שלמה.

וואָס האָט ער געזאָגט? אַ חתן ווערען? מזל טוב אונז,

לאָמיר הערען, ווער עס איז זיין כּלה.

הינדעל.

אינטערן בופעט.

אַ בראָך איז דאָך צו מיר, ווייזט צו שלמה'ן אויף מאָטקען. דער

יונג איז דאָך משוגע געוואָרען!

מאָטקע.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

רויטע

מיינט, אז מאָטקע מיינט זי, לעזט מיט פריינד.

יאָ איך געה אַ חתן ווערען...

מאָטקע.

„מיט אַ פיין יודיש מעדעל, אַ אָרנטליכע.

רויטע קוקט אַ טרויעריגע אויף איהם מיט שרעק.

שרייב, אַ אָרנטליך יודיש מעדעל.

רויטע

זאָגט נאָך טרויעריג.

אַ אָרענטליך יודיש מעדעל.

מאָטקע.

כאַפּט דאָס וואָרט און זאָגט נאָך.

יאָ, אַזאַ אָרענטליכע ווי דו ביסט, מאַמע, ווי זלאַטקע.

ש ל מ ה.

זלאַטקע איז גוט, אַז זי הייסט נאָר זלאַטקע... יעצט פער־שט׳הסטו שוין, פאַרוואָס זי האָט אַזאַ זוהן, ווי די מאַמע, אַזוי דאָס קינד, דאָס עפּעלע פאַלט נישט ווייט פון בוים.

מ אָ ט ק ע

כאַפּט א שטוהל און האַלט איבער שלמה׳ס קאָפּ.

וואָס האָסטו געזאָגט? וואָס, זאָג איבער נאָך אַמאָל.

ש ל מ ה

מיט שרעק.

וואָס האָב איך געזאָגט? דו האָסט דאָך אַליין געזאָגט, „זלאַטקע".

מ אָ ט ק ע.

מיין מאַמען זידעלסט דו. *כאַפּט אָן דעם יונג ביים האַלז און ווייזט מיטן פינגער אויף דער פּאָדלאָגע.* דאָס איז זלאַטקעס שיך, איהרע נעגעל. פּיס, אַראָב אויף דער ערד! אויף די קניע פאַר זלאַטקען! *האַלט ב׳שטוהל איבער שלמה׳ס קאָפּ. שלמה האָט מורא, לאָזט זיך אַראָב אויף דער ערד.* קוש זלאַטקעס פּיס, קוש איהרע שיך, אָט אַזוי זאָלסטו קושען, זלאַטקעס שיך. *ער האַקט איהם איבערן קאָפּ ביז שלמה בייגט צו דאָס מויל צו דער פּאָדלאָגע. מאָטקע גיט איהם א שטויס אוועק פון זיך.* געה, ביזט נישט ווערט צו קושען זלאַטקעס שיך. *זעצט זיך צו א טישעל, טרויעריג און פערטראַכט.*

א לאַנגע פּאַויזע.

ר׳ מלך קומט אריין צו לויפען אָן אָטעם.

ר׳ מ ל ך.

וואָס איז דאָ געשעהן? אַזעלכע געוואַלדען, געשרייען גע־הערט, דער פּריסטאַוו וועט דאָך אַריינקומען, מען וועט דאָך מיך אונגליקליך מאַכען.

ה י נ ד ע ל.

ציהט איהם פאַר׳ן אַקסעל.

שווייג, שווייג... דער יונג איז משוגע געוואָרען. *ווייזט שטיל אויף מאָטקען. שטיל צו מלך׳ן.* ס׳האָט זיך איהם דוקא פערגלוסט מיט חנה׳לען אַחתן צו ווערען, נישט אַנדערש.

מלך.

מיט חנה'לען, ער? שטיל. איך האָב מורא פאַר דעם יונג, הינדעל, איך האָב מורא, פיהר גלייך אַרויס חנה'לע'ן פון דער שטוב, בעהאַלט זי ביים פעטער. ווייזט אויף מאַטקען. איך וועל איהם שוין איינשטילען, געה פיהר אַוועק חנהלען.

הינדעל געהט אַב.

געהט צו צו מאַטקען מיט אַ געמאַכטער פריינדשאַפט.

וואָס זיצט איהר אַזוי פערטראַכט? אַ יונגער מאַן ווי איהר. וואָס? די געשעפטען געהען שלעכט?

מאַטקע

כאַפּט זיך אויף, דערזעהט מלך'ן, פערבייגט די הענד.

ר' מלך, האָרכט מיך אויס, איך וויל מיט אייער טאָכטער אַ חתן ווערען.

ר' מלך

רוהיג.

וואָס עפּעס פונקט מיט מיין טאָכטער, ווענייג פעהלען אייך!

מאַטקע.

איך וויל מעהר נישט זיין מיט זיי. ווייזט אויף די מעדלעך. איך וויל אָנהויבען צו פיהרען אַ ב'אַנדער לעבען, איך וועל מיט חנה'לען אַ חתן ווערען און פיהרען אַ לעבען, ווי יעדער אַנדערער מענש. אַ פישער וועל איך ווערען. ענדערט דעם טאָן און בעט זיך מיט געוויין. פאַרוואָס ווילט איהר נישט, אַז איך זאָל אויך אַ מאָל אַ מענש ווערען, איך האָב דאָך אויך אַ מאַמע, אַ עהרליכע, גוטע מאַמע, פאַר וואָס ווילט איהר נישט, פאַר וואָס?

מלך.

וואָס וויל איך נישט? איך ווייס נאָך נישט, וואָס איך וויל נישט.

מאַטקע

קוקט איהם אָן פערוואונדערט.

וואָס זאָגט איהר? ר' יוד, הערט מיך אויס. נעמט איהם אָן ביי'ן לאַץ. איך בין נאָך אַ יונגער יונג, איך קען גאָך גאָר אַנדערש ווערען.

מלך.

געוויס, אז מען וויל, פאַרוואָס נישט.

מאָטקע.

מיט מעהר לוסט.

איך האָב אַ פּאָר הונדערט רובל אייגען געלד, איך וועל זיך נעמען צום האַנדלען, איך וועל מיר קויפען אַ פּאָר פערד און וועל פיהרען פיש פון דער באַהן. איהר וועט זעהן, איך וועל ווערן אַ גאַנץ אַנדערער מענש, אַ גאַנץ אַנדערער מענש. מיין מאַמע זאָל אַזוי לעבען.

מלך.

מיט פריינדשאַפט

פאַר וואָס נישט? אַ יונגער מאַן מיט אַ פּאָר הונדערט רובל קען אַ סך אויפטהון, אַ סך...

מאָטקע.

און פאַר וואָס ווילט איהר נישט, פאַרוואָס?

מלך.

וואָס וויל איך נישט? איך ווייס נאָך נישט, וואָס איך וויל נישט.

מאָטקע.

פאַרוואָס ווילט איהר נישט, אַז איך זאָל מיט חנה׳לען אַ חתן ווערען, אַ שידוך טהון.

מלך.

ווער זאָגט דאָס, אַז איך וויל נישט? פון וואַנען ווייסט איהר, אַז איך וויל נישט.

מאָטקע

ערשטוינט.

וואָס זאָגט איהר וואָס? איהר ווילט? יאָ, איהר ווילט? איך מיט חנה׳לע׳ן אַ חתן ווערען... האָרכט מיך אויס ר׳ יוד, ר׳ מלך הערט אויס; איך האָב אַ גוטע מאַמע, אַ געטרייע מאַמע, איך האָב איהר שטענדיג צרות אָנגעטהון, נאָך פון קליינערהייד אָן האָב איך איהר שלעכטס געטהון, און זי מיר גוטס.

מ ל ך.

עס איז זעהר שעה׳, זעהר גוט אַזאַ מאַמען צו האָבען, אַכּבוד אַזאַ כאַמען צו האָבען, אָ, וואַ!

מ אָ ט ק ע.

איך האָב חנה׳לע׳, אַזוי ליעב ווי מיין מאַמע, הערס מיך אויס יוד, איך וועל זי האַלטען אַזוי געטריי, אַזוי ריין. איך וועל מיין מאַמען גוטס טהון פאַר אַלע צרות וואָס איך האָב איהר אָנגעטהון, אַ חתן ווערען מיט אַ אָרענטליך יודיש מע־דעל, מיט אַ ריינע... איך וועל זי דאָ נישט האַלטען, אַהיים פיהרען זי צו מיין מאַמע, אַז אַלע זאָלען זעהן, אַלע זאָלען זעהן.

די מעדלעך שטעהען ארום און וויינען.

מ ל ך.

פאַר וואָס נישט, פאַר וואָס נישט. זאָל ער נאָר ווערען פריהער אַ אָנשטענדיגער מענש אַ אָרענטליכער מענש, וועט מען דענסמאָל זעהן, וועט מען דענסמאָל רעדען.

מ אָ ט ק ע

מיט פרייד.

וואָס האָט איהר געזאָגט, וואָס? חנה׳לע, חנה׳לע! וויל אריינ־לויפען אין צווייטען צימער.

מ ל ך.

האלט איהם צוריק.

אָה, דאָס נישט, חנהלע׳ן דאַרפט איהר נישט זעהן, דער־נאָך, דערנאָך, אַז איהר וועט ווערען אַ אָנשטענדיגער מענש, אַוועקלייגען די פרנסה, ווערען אַ פיש־העגדלער, האָבען אַ פאָר הונדערט רובל אייגענס, קומען מיט אַ שדכן, ווי יעדער יוד, דעמאָלט איז עפּיס אַנדערש, איהר וועט די מוטער ברענגען, זעהן מיט ווענען איך האָב צו טהון... אָבער יעצט נישט...

מ אָ ט ק ע

יאָ, יאָ, איהר האָט רעכט, יאָ, יאָ. שלאָגט זיך איבערין מויל. דערנאָך, דערנאָך, יאָ, יאָ, נו שלמה׳לע, האָסט געהערט?

קויפסט אָב די מיידען? קויף זיי אָב, נעם זיי דיר אַלע צו. וויפיל גיסטו? איך בעדאַרף זיי שוין נישט מעהר.

מלך.

לאָז מיר נאָר נישט זיין דערביי, איך ווייס גאָרנישט דער-פון אָב.

די מעדלעך ווייבען.

זשאַכלין.

אַ בראָך איז דאָך נאָך מיר. וואָס געהט ער טהון. לאָז מיר נאָר לייפען נאָך די דראָטען געהערין. לויפט ארויס.

באַשע.

מיר איז אַלץ איינס; דער הונד אָדער אַ אַנדערער, איין טייוועל.

רויטע.

איך האָב באַלד געוואוסט, אַז עס וועט היינט נישט גוט זיין. דער טויז פיק איז מיר נאָכגעלאָפען ווי אַ שוואַרצער שאָטען, קאַנאַריק געטרייער, קאַנאַריק גוטער, וואָס געהסטו טהון?

שלמה.

מיינסט טאַקע ערנסט? ווילסט אַוועק פון דער שטאָדט?

מאַטקע.

מיין געביין וועט זיך דאָ מעהר נישט געפינען. איך וועל דיר דיין פרנסה מעהר נישט שטערען.

שלמה.

און מעהר קיין פרעטענסיעס נישט האָבען, גאָר נישט?

מאַטקע.

איך האָב דיר געזאָגט, אַז איך פערקויף דיר ביז איינע.

שלמה.

און מערי די דראָטען — געהערין אויך?

מאַטקע

כאַפט זיך אויף.

מערי, די דראָטען-געהערין, ניין, זי נישט...

מערי קומט אריין אין שוואַרצען בעקליידעט, נאָך איהר זשאַכלין.

מ אָ ט ק ע

איבער איהר זאָלסטו קיין רעכט נישט האָבען.

מ ע ר י.

צו מאָטקע'ן

וואָס געהסטו טהון?

מ אָ ט ק ע.

נעמט זי אין א ווינקעל.

מערי, מיר מוזען זיך שיידען, איך געה אוועק פון דאַנען.

מ ע ר י.

וואוהין?

מ אָ ט ק ע.

איך געה חתונה האָבען.

מ ע ר י.

פאַרוואָס?

מ אָ ט ק ע.

איך ווייס נישט פאַר וואָס. איך מוז, איך וויל, איך קען נישט אנדערש.

מ ע ר י.

און וואָס ווילסטו מיט מיר טהון?

מ אָ ט ק ע.

מיט דיר? געה אַוועק פון דאַנען, איך וועל דיך פיהרען אין אַ צירק אַריין. אין אַ וואָדעלוויל, דו וועסט געהן אויף דער דראָט, וועסט אַרבייטען און פערדינען געלד פאַר דיר, פאַר דיר אַליין.

מ ע ר י.

איך וויל נישט געהן, איך וויל זיין וואו דו ביזט, מיט דיר,

מ אָ ט ק ע.

דו קענסט נישט זיין מיט מיר, איך געה חתונה האָבען מיט אַ אָנשטענדיג מיידעל... מיר מוזען זיך צושיידען. ס'איז שוין אונזער מזל אזוי.

מ ע ר י

וויינט.

פאַר וואָס? איך האָב דאָך דיך אזוי ליעב.

מאטקע.

איך ווייס אז איך בין ביי דיר אין דער האנד, אז דו ווילסט קענסטו מיך איבערגעבען צו דער פאליציי אין די הענד, אז איך האב א מענשען געהרג'עט, אז איך טראג א פרעמדען נאמען, גיב מיר ארויס, אז דו ווילסט, נאר דאס לעבען ווייטער פיהרען קען איך נישט, שיק מיר נאך סיביר, אויף קאטארגע אז דו ווילסט, נאר איך קען מעהר דא נישט זיין.

מערי.

וואס רעדסטו? איך וועל דיר ארויסגעבען? שלאג מיר, פערקריף מיר, טהו מיט מיר וואס דו ווילסט, איך בין דיינע, איך האב דיך ליעב, איך האב דיך ליעבער ווי זי קושט איהם די הענד.

מאטקע

גלעט זי איבער'ן קאפ.

שווייג, מערי, שווייג, מיר מוזען זיך צושיידען.

מערי.

פאר וואס? פארוואס קענסטו מיר נישט האבען מיט חנה'לען. גנב'ע זי אוועק, מיר וועלען זיין איינציגע. מיר וועלען דיר געלד געבען. מיר וועלען דיך ליעב האבען,ביידע ליעב האבען.

מאטקע

שווייג, איך שלאג דיך! הויבט אויף די האנד.

מערי?

איך וועל זי אנרעדען, איך ווייס שוין, ווי מיט איהר צו רעדען, זי וועט בעשטעהן.

מאטקע.

שווייג, ווארים איך זאדושע דיך אויפן ארט, וואס מיינסטו? חנה'לע איז ווי דו? די מינוט נעם צונויף דיינע זאכען און ארויס פון דאנען, די מינוט.

מערי

מיט געוויין.

איך וועל טהון אלעס, וואס דו הייסט מיך, אלעס, איך האב דיך ליעב, איך האב דין ליעב. וויינענר אב.

שלמה

געהט צו צו מאַטקען.

נו, מאַכען מיר דאָס געשעפט? פערקויפסט מיר די כלות דיינע? זאָג וויפיל דו ווילסט. הונדערט רובל, צוויי הונדערט דריי הונדערט. נעמט ארויס געלד. נאַ, דאָ האָסטו גיט איהם געלדי

מאַטקע

קוקט איהם אָן ווילד.

געלד נעמען? פאַר זיי געלד נעמען? ניין, ניין! נאַ! ווארפט איהם דאָס געלד אין פנים. דו זאָלסט איבער זיי קיין הערשער נישט זיין. היי, מוידען! הינדעל! באַשע!

מעדלעך

געהען צו ציטערנדע.

וואָס?

מאַטקע.

די מינוט נעמט צונויף די זאַכען און אַוועק פון דאַנען.

מעדלעך

דערשראָקען.

וואוהין?

מאַטקע.

אַהיים געהט, צו די מאַמעס, צו די טאַטעס, צו די ברי-דערס, אַרבייטען געהט, דאָ זאָל זיך אייער געביין נישט גע-פינען. אַרויס פון דאַנען!

די מעדלעך שטעהען פערוואונדערט, קוקען מיט שרעק און אונצוטריי דאָ אויף מאַטקען, דאָ אויף שלמה׳ן.

שלמה.

וואָס טהוסטו? מיין פרנסה, מיין גאַנצע פרנסה, מיין ווייב און קינד!

מאַטקע

צו די מעדלעך.

האָט נישט קיין מורא, איך וויל נאָר זעהן, ווער עס וועט אייך נישט לאָזען, ווער וועט עס וואַגען אייך שטעהן אין וועג. צו שלמה׳ן. דעם קאָפּ וועל איך שפאַלטען, פערשטאַנען?

צו די מערלעך. די מינוט אַהיים, צו די טאַטעס, צו די מאַמעס,
אַ היים!

באַשע.

גאָט געדעכטער, גאָט געטרייער, דו קענסט דאָך אַלעס
שלעפט איהר שוועסטער. טהו אַ נס, דעם אויסשטייער האָב איך
שוין אָנגעגרייט. אָב.

רויטע

אַנגעהענד ווייגט, קוקט מיט בענקשאַפט אויף מאַטקע'ן.

דו שעהנער פּאַרשוין מיינער, פאַר ווענען וועל איך יעצט
העמדער וואַשען? ווענען די שיך פּוצען. אָב.

מאַטקע

צו זשאַכלין.

וואָס שטעהסטו? וואָס געהסטו נישט אהיים?

זשאַכלין

מיט ביטערקייט.

איך האָב נישט קיין טאַטען. איך האָב נישט קיין מאַמען,
איך ווייס נישט צו וועמען צו געהן. די גאַס איז מיין היים,
געה איך אין גאַס אַריין. לאַנגזאַם אָב.

מערי

קומט אַריין, אָנגעטהון, מיט איהרע זאַכען. קוקט זיך ארום.

קיינער איז נישטאָ? פאַלט אויף די קניה פאַר מאַטקען. מאַטקע.

מאַטקע.

שש... רוף מיר נישט מאַטקע, מ׳וועט נאָך דערהערען!

מערי.

איך האָב אזוי ליעב דיך צו רופען מיט׳ן אלטען נאָמען.
לאָז מיך!

מאַטקע.

וועסט מיך אַרויסגעבען?

מערי.

איך בין שטענדיג דיינע, וואו איך זאָל נישט זיין. איך וועל
שטעהען אונטער דיין פענסטער און זעהן ווי דו וואָהנסט
ווי דו לעבסט... זיי גליקליך מאַטקע מיינער... פאַרוואָס?

אוי מאָטקע, ס׳איז מיר אַזוי איינזאַם אָהן דיר, אַזוי טרויע־ריג... פאַרוואָס?

מ אָ ט ק ע

בערוהיגט זי.

שווייג, שווייג, ס׳איז שוין אודאי אונזער מזל אַזוי; מיר מוזען זיך צושיידען, אונזערע וועגען צוגעהען זיך. בלייב געזונד.

מ ע ר י.

בלייב געזונט מאָטקע מיינער געטרייער, מאָטקע איינציגער־זינגט אַבגעהענד.

טויזענד האָב איך געליעבט
טויזענד האָב איך פאַרלאָזט
נאָר אָן איין איינציגען
פערגעסען קען איך נישט.

מאָטקע קוקט איהר נאָך.

פ אָ ר ה א נ ג.

דריטער אַקט.

אַ בעל־הבית׳שע שטוב. מען גרייט זיך צו תנאים. [illegible]לך פֿון אַ ראָק העלפֿט די טעלער אויפֿשטעלן.

הינדעל

גרייטנדיג צום טיש.

אַזאַ יונג איז דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט, דאָס האָט ער אויסגעפיהרט. אַנדערש נישט נאָר מיין חנה׳לען האָט זיך איהם פערגלוסט, און ער קריגט זי.

מלך.

איך האָב געמיינט, אַז איך וועל איהם אָבנאַרען, צום סוף האָט ער מיך אָבגענאַרט, ער איז טאַקע בעסער געוואָרען דער יונג, קענסט דיר עפּיס העלפען! מיט גלויבען. און איך זאָג דיר, מיין ווייב, אַז אַזאַ יונג ווערט אַלייט, איז ער מעהר לייטישער ווי אַלע יונגע לייט. ס׳איז דאָך איהם נישט צו דערקענען, ער געהט דאָך מיט מיר דאַוונען יעדער שבת אין שוהל אַריין, צווערשט האָב איך געמיינט, אַז איך וועל זיך פון איהם אָבטשעפּען. ערשט דער יונג טהוט טאַקע, וואָס איך הייס איהם, ער מיינט עס אויף אַ אמת.

הינדעל.

און וואָס איז דאָ געשעהן? אַ קינד אין דער שערץ וועט ער דיר נישט אַהיימברענגען... און אַז אַזאַ איינער, אַז ער ווערט אַ מענש—איז ער אַ לייט, און חנה׳לע האָט ער ליעב ווי דאָס לעבען, די אויגען וואָלט ער זיך געלאָזט פאַר איהר אַרויסנעהמען.

מלך.

און דער עיקר פערגעס נישט, אַ פּאָר הונדערט רובל, און חנה׳לען נעהמט ער ווי זי שטעהט און געהט, ער וויל דאָך קיין גראָשען נישט פון איהר, און ווער דאַרף דען וויסען פון וואַנען ער האָט געלד, אין פּאַס שטעהט עס נישט פער-שריבען.

הינדעל.

איך האָב נאָר מורא איין זאַך געהט צו צו איהם און רעדט שטיל.

פון וואַנען ווייסטו אַז דער יונג וועט נישט צוריק געהן אויף זיין פריהערדיגען וועג? אַזעלכע ציהט עס...

מלך.

נאַרישקייטען... וואָס מיינסטו אָן איהר וואָלט ער געהאָרען דאָס וואָס ער איז. נישקשה, זי וועט שוין מאַכען פון איהם אַ לייט, אויף איהר קענסטו זיך פערלאָזען.

מאַטקע לויפט אריין מיט אַ בריף אין האַנד. אנגעטהון ווי אַ חתן.

מאָטקע.

מחותן ר׳ מלך, די מאַמע מיינע קומט דאָך צופאָהרען צו די תּנאים, אַט שרייבט זי מיר... וואו איז חנה׳לע? לויפט אַב אין צווייטען צימער.

מלך.

עס געפעלט מיר אין דעם יונג וואָס ער האָט אַזוי ליעב די מאַמע זיינע, „כּבוד אם" איז אַ גרויסע זאַך.

הינדעל.

און ווער ווייס אויב דאָס איז נישט זיין זכוּת. אַ יונג איז געלעגען אַזוי טיף אין דער בלאָטע און הויבט זיך אויף, ער מוז האָבען אַ גוטען מלך אין הימעל.

מלך.

זעהסט מיין ווייב... שש...

מאַטקע און חנה קומען רעדענדיג צווישען זיך.

מלך.

איז די מחותּנת׳טע הייסט עס דאָ, איז זי געקומען צו די תּנאים.

מאָטקע.

יאָ מחותּן, יאָ, יאָ, אַז איך וואָלט געוועזען געוואוסט וואו זי איז יעצט וואָלט איך איהר אַקעגען געלאָפען, וואָלט איך איהר... שרייבט זי נישט ווי אַזוי זי וועט קומען, צו מיט דער באַהן, צו מיט אַ פוהר, וואָלט איך געוואוסט מיט וועלכען וועג, וואָלט איך אַ שטיק פאָראויס געלאָפען, אַקעגען געפאָהר׳ען מיט מיינע פערד, ווייס איך נישט, מוז איך דאָ זיצען און וואַרטען אויף איהר.

מ ל ך.

וועסט דאָ וואַרטען אויף איהר, זי קומט דאָך נישט צו קיין פרעמדע. מינקט צו הינדעל. מיין ווייב, קום אַרויס, יונגע מענשען, אפשר ווילען זיי זיך עפּיס זאָגען פאַר די תנאים, וואָס מיר טאָרען נישט הערען. שטיל צו איהר. קום מיין ווייב, מיר וועלען זיך שטעלען אונטער די טהיר און מיר וועלען הערען, וואָס חתן-כלה האָבען זיך צו זאָגען. מיר מעגען אויך וויסען.

ה י נ ד ע ל.

האָסט רעכט מיין מאַן. אָב מיט מלך, שטעלען זיך אונטער דער טהיר.

מ אָ ט ק ע.

קוקט אויף חנה'לע'ן מיט ליעבע, פלוצלונג.

חנה'לע, חנה'לע, יעצט זאָג מיר, ווילסט דו ווערען פאַר מיר אַ כלה?

ח נ ה'ל ע

מנסתמא איז דאָך מיר בעשערט אַזוי, אז איך זאָל פאַר איהן אַ כלה ווערען, מען זעהט דאָך אז ס'איז אַ גאָטעס זאַך!

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע?

ח נ ה'ל ע.

איך וועל אַלעס טהון, וואָס טאַטעשי און מאַמעשי וועלען מיך הייסען, זיי וויסען, בעסער פאַר מיר, וואָס איז גוט פאַר מיר.

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע!

ח נ ה'ל ע.

איך וועל איהן זאָגען דעם ריינעם אמת, איך האָב עפּיס זעהער מורא, מיין האַרץ שרעקט זיך זעהר.

מ אָ ט ק ע.

פאַר וואָס האָבען זי מורא?

ח נ ה'ל ע.

זי וויסען שוין פאַר וואָס איך האָב מורא... איך האָב מורא,

אז זי זאָלען נישט געהען אויף דעם זעלבען וועג, וואָס זי זענען געגאַנגען. וואָס טויג מיר שוין אַזאַ לעבען?... איז דאָך גלייכער, אַז פון אונזער שידוך וועט גאָרנישט, איידער מיר געהען זיך פערבינדען פאַר גאָט און פאַר לייט.

מלך

אונטער דער טהיר.

אַ געזונד אויף איהר קאָפּ, דו הערסט, ווי זי רעדט מיט איהם?

הינדעל.

נאַר איינער, פערלאָז זיך נאָר אויף איהר איך האָב דאָך דיר געזאָגט אַז אויף אונזער חנה'לע'ן קען מען זיך פערלאָזען.

מאָטקע

מצרפט זיך אויף די קניה.

חנה'לע, איך וועל שטאַרבען פריהער, אַ טויט זיך נעמען, אין וואַסער זיך וואַרפען, איידער דיר שלעכטס טהון אויף אַזוי פיל. ווייזט אויפ'ן שפיץ פינגער. איך וועל דיר זיין אַ געטרייער, מיין חנה'לע, וועסט זעהן. וויינט.

חנה'לע.

ווייגען זי נישט, איך גלייב איהן, ווען איך וואָלט איהן נישט געגלויבט, וואָלט איך דאָך פאַר איהן קיין כלה געוואָרען.

מאָטקע.

און פאַרוואָס זאָגסטו מיר נאָך „זי?"

חנה'לע.

נו, זאָל שוין זיין „דו"

מאָטקע.

איך האָב דיך ליעב, ווי מיין מאַמע, זאָג מיר, האָסט ליעב מ״ן מאַמע?

חנה'לע.

יאָ, איך האָב פאַר דיין מאַמען אָנגעגרייט... אָט וואָס איך האָב אָנגעגרייט. נעמט אַרויס פון קאַמאָד אַ שייטיל מיט אַ טוך. אָט די מתנה האָב איך אָנגעגרייט. פאַר די מחותנת'טע אַ שעהנע מתנה?

מאַטקע

שרייט אויס.

חנה'לע?

חנה'לע.

און איך וויל דורכאויס אַז די מחותנת'טע מיט מיין מאמען זאָלען מיך אונטער די חופּה פיהרען, אַז נישט וועל איך האָבען אַ צושטערטע חתונה.

מאַטקע

ווערט ערנסט, טראַכט אַ ווײַלע, קוקט זיך ארום.

איך הייס נישט קאַנאַריק, איך הייס מאַטקע, רוף מיך מאַטקע, איך בעט דיך.

חנה'לע.

מאַטקע? געה שוין געה, דו לאַכסט פון מיר, וואָס פאַר אַ נאָמען איז מאַטקע, מאַטקע פּאַסט זיך פאַר אַ גנב.

מאַטקע.

איך לאַך נישט, חנה'לע. איך טראָג אַ פרעמדען נאָמען.

מלך

אונטער'ן טהיר.

וואָס האָט ער געזאָגט? לאָמיך נאָר הערען, הערט זיך איין.

חנה'לע.

ווי הייסט דו טראָגסט אַ פרעמדען נאָמען? וועלכער מענש טראָגט דאָס אַ פרעמדען נאָמען? דו מאַכסט חוזק.

מאַטקע.

איך מאַך נישט קיין חוזק. הער אויס חנה'לע, איך האָב דיר שוין פריהער געוואָלט דערצעהלען, דיר חנה'לע דאַרף איך אַלץ זאָגען, איידער איך געה מיט דיר אַ חתן ווערען, וויל איך, אַז דו זאָלסט אַלעס וויסען און דו מוזט אַלעס וויסען, וועסטו דערנאָך נאָך וועלען מיט מיר אַ כלה ווערען איז גוט, אַז נישט, זאָג מיר, וועל איך זיך אויפהויבען און אַוועקגעהן און וועסט מיין געביין נישט מעהר זעהן.

מלך.

וואָס זאָגט ער?

הינדעל.

מיין הארץ זאָגט מיר נישט קיין גוטעס אָן, מלך.

מלך.

שווייג, לאָז הערען, וואָס ער וועט זאָגען.

מאָטקע.

חנה'לע, הער מיך אויס. זעהסט, אז דו האָסט פריהער גע־רעדט וועגען מיין מאַמען, האָב איך געזעהן, אז דו און איך זענען מיר משפחה און מ'קען דיר אַלעס דערצעהלען. אַלעס פערטרויען, הער אויס חנה'לע; איך טראָג אַ פרעמ־דען נאָמען פון אַ מענשען, וואָס איז שוין נישטאָ, וואָס לעבט שוין נישט, און אַז דו רופסט מיר מיט אַ פרעמדען נאָמען, דאַכט זיך מיר, אַז דו ביזט זיין כלה, נישט מיינע... אַז דו רופסט מיך קאַנאַריק, שטעכט דאָס מיך... פון קבר רופסטו איהם, און איך וויל אַז דו זאָלסט מיין כלה זיין מיינע, מיינע, מאָטקעס, נישט קאַנאַריקס.

חנה'לע.

און פאַרוואָס רופסטו זיך מיט אַ פרעמדען נאָמען? פאַרוואָס טראָגסטו נישט דיין אייגענעם נאָמען?

מאָטקע.

איך האָב קיין נאָמען נישט געהאַט... ווען איך בין געווען אַ קליין יונגעל, האָבען זיי מיך אַלע געשלאָגען, איך האָב נישט געהאַט וואָס צו עסען, האָב איך געגנ'בעט, האָבען זיי מיך געשלאָגען, בין איך אַנטלאָפען פון דער היים אָהן אַ פּאַס און אָהן אַ נאָמען, און אַז איך בין עלטער געוואָרען, האָב איך געזעהן, אַז אַ מענש מוז אַ פּאַס האָבען, אַז נישט איז ער קיין מענש נישט, איז ער ווי אַ בראָדיאַגע. אַלע קענען איהם שלעכטס טהון און ער קען קיינעם גאָר נישט טהון, פאַר אַלע מוז ער מורא האָבען, איך האָב אויך גע־וואָלט זיין ווי זיי מיט אַ פּאַס...

חנה'לע.

און פאַרוואָס ביזטו נישט אהיימגעגאַנגען צו דיין מאַמען?

מ אָ ט ק ע.

איך האָב נישט געהאַט קיין היים, איך האָב קיינעם נישט געהאַט. איך האָב זיך אַרומגעשלעפּט איבער דער וועלט, ביז איך האָב אָנגעטראָפען אויף דעם מענשען, וועמענ׳ס נאָמען איך טראָג. ער האָט מיר שלעכטס געטהון, פיל שלעכטס געטהון, און איך האָב איהם גאָרנישט געקענט טהון, ווייל ער האָט געהאַט אַ פּאַס און אַ נאָמען און איך נישט, האָב איך געמאַכט אַזוי, אַז איך זאָל האָבען זיין נאָמען און זיין פּאַס. אַזוי האָב איך געמאַכט...

ח נ ה׳ ל ע

דערשראָקען.

וואָס האָסטו געטהון?

מ אָ ט ק ע.

חנה׳לע, איך האָב געמאַכט, אַז ער זאָל פערשווינדען פון דער וועלט, אַ-אָל אַז ער האָט געוואָלט אַוועקנעהמען אַ מענשען, וואָס האָט געהערט צו מיר, האָב איך איהם געפּאַקט... האָב איך געמאַכט, אַז ער זאָל שוין נישט קענען אַנטלויפען... האָב נישט קיין מורא, ער וועט שוין נישט צוריק קומען, ער איז שוין גוט בעהאַלטען אין אַ טייך, מיט אַ שטיין אויפ׳ן האַלז אָנגעבונדען... קיינער ווייס נישט דערפון, נאָר זיין נאָמען וויל איך מעהר נישט טראָגען, ביז יעצט האָט מיר נישט געאַרט, האָב איך עס נישט בעטראַכט, נאָר זינד איך בין מיט דיר אַ חתן געוואָרען און דו רופסט מיר מיט זיין נאָמען, שטעכט עס מיר, ווייזט זיך מיר אויס, אַז נישט מיר רופסטו, איהם פון טייך רופסטו אַרויס, ער איז מיט דיר אַ חתן געוואָרען, נישט איך, און איך וויל זיין דיין חתן, איך, מאָטקע, איך וועל פאָהרען אין מיין שטעדטיל אַריין, וואו איך בין געבוירען געוואָרען, איך וועל געבען די סטראַזשניקעס אַ סך געלד, אַ סך געלד די פּאָל־ציי, און איך וועל אַרויסנעהמען אַ פּאַס אויף מיין אייגענעם נאָמען, איך וועל מיך רופען, ווי מיין מאַמע האָט מיך גערופען, מאָטקע האָט מיר מיין מאַמע גערופען.

חנה׳לע זיצט דערשראָקען, קען קיין וואָרט נישט אַרויסרעדען.

הינדעל

מורמעלט אונטער'ן טהיר.

ווער איז מיר, ווער איז מיר.

מלך.

שש... שווייג, שווייג...

מאָטקע

נאָך א לאנגע פויזע.

שוין, יעצט ווייסטו אַלעס, אַלעס, זאָג, ווילסטו נאָך זיין מיין כלה? זיין אַ כלה מיט מאָטקען, נישט מיט קאַנאַריק'ן? קאַנאַריק איז געשטאָרבען, טויט, בעגראָבען, איך בין מאָטקע, איך בין מאָטקע! זאָג, ווילסט מיט מאָטקע'ן אַ כלה זיין? האָב נישט קיין מורא, אַז נישט, בין איך נישטאָ, גער איך אַוועק, זעהסטו מיר נישט מעהר. *וויל צוגעהן צו חנה'לען. חנה'לע דערשרעקט זיך.* וואָס שרעקסטו זיך?

חנה'לע

דערשראָקען.

פאַרוואָס זאָל איך מורא האָבען? דו ביזט דען נישט מיין חתן? און פאַר אַ חתן זאָל מען מורא האָבען!.. איך האָב זיך נאָר דערשראָקען...

מאָטקע

שרייט אויס.

חנה'לע! חנה'לע! *פאלט אויף דר'ערד, גראָבט איין זיין פנים אין איהר שויס, וויינט.*

מלך מיט הינדלע'ן קוקען ארויס פון דער פאָרהאַנג און ווינקען צו חנה'לען און שאָקלען מיט די קעפּ. מלך ווייזט מיט דער האַנד אויף זיך, אַז ער ווייסט וואָס ער האָט צו טהון. הינדעל קנייפּט זיך אין די באַקען און ווינקט צו חנה'לען, אַז זי זאָל מאָטקע'ן ארויסשיקען.

חנה'לע

זוכט אין די געדאַנקען עפּעס.

וואָס וויינסטו, מאָטקע, וויין נישט, מן-הסתם איז דאָך שוין דיין מזל אַזעלכער, און דיין מזל איז דאָך מיין מזל... גער ארויס אין דרויסען, זעה, אפשר קומט די מחותנתטע און זי וועט דאָך נישט וויסען דעם וועג, גער איהר אַנקעגען

מאַטקע.

שוין, חנה׳לע, האָסט רעכט, אָט געה איך שוין, אָבער זאָג מיר נאָר איין וואָרט, וועל איך וויסען, אַז אַלעס איז גוט.

חנה׳לע

וואָס זאָל איך זאָגען?

מאַטקע

מיט בענקשאַפט.

זאָג מיר „מאַטקע"!

חנה׳לע

טראַכט אַ אויגענבליק אין צווייפעל, אין טרעהרען.

מאַטקע! מאַטקע!

מאַטקע.

איך וועל שטאַרבען, וועל איך... איך וועל שטאַרבען... ס׳איז אַזוי גוט. אָב.

הינדעל

קומט אריין מיט מלך׳ן.

מיין אָרעם קינד. חנה׳לע פאַלט אויף איהר האַלז און וויינט. וואָס האָסטו צו וויינען? ווייל נישט מיין קינד, גאָט זיי דאַנק, וואָס ער האָט זיך דיר פערטרויט, דו ביזט נישט זיינע און ער איז נאָך נישט דיינער, אַ פרעמדער מענש, מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָבוואַרפען, מיר האָבען דערמיט גאָרנישט צו טהון.

מלך

שטיל צו הינדעל.

הינדעל, איך האָב מורא, אַז מיר זיינען דריבען... האָט זי דער יונג קיין שלעכטס געטהון?

הינדעל.

וואָס פאַלט דיר איין? אויף מיינע שונאים׳ס קעפּ, דער יונג איז צו איהר געווען ווי אַ לערן-בחור, ווי אַ רבי׳ס אַ קינד איז ער זיך מיט איהר בעגאַנגען.

מלך.

וואָס וויינט די מויד? הינדעל, עס געפעלט מיר נישט וואָס די מויד וויינט.

הינדעל:
מלך, געה אוועק פון מיר. לאָז מיר מיט'ן קינד אליין.

מלך.
ווער געוואָהר, הינדעל, ווער געוואָהר וואו מיר האלטען? איז שוין נאָך אלעמען, מוזען שווייגען? ווער געוואָהר.

הינדעל.
טאָכטער לעבען, זאָג מיר, שעהם זיך נישט, איך בין א מאַמע זאָג מיר:

חנה'לע.
וואָס זאָל איך דיר זאָגען, מאַמע לעבען?

הינדעל.
האָט ער דיר קיין שלעכטס געטהון?

חנה'לע.
ווער, מאַמע?

הינדעל.
דער יונג.

חנה'לע.
ניין, מאַמע, ער איז מיט מיר ארומגעגאַנגען ווי א חתן, א פיין לערן-קינד, אלעס, וואָס איך האָב געוואָלט האָט ער געטהון, ווייל ער האָט געוואָלט ווערען א אָנשטענדיגער מענש, איז געגאַנגען מיט'ן טאַטען דאַוונען יעדער שבת אין חברה אריין.

הינדעל.
זעהסטו, וואָס האָסטו געפלאַפּעלט? דער יונג איז זיך בעגאַנגען מיט איהר עדעל ווי א לערן-קינד.

מלך.
אויב אזוי, צו דער פּאָליציי, די מינוט צו דער פּאָליציי! איך דיין קאָפּ אויף זיינע הענד און פיס.

חנה'לע.
מאַמע!

הינדעל.
מלך!

מלך.

מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָבוואַרפען, אַראָבוואַרפען פון זיך.

חנה׳לע.

מאַמעלע קרוין, וואָס געהט איהר טהון?

הינדעל.

מלך!

מלך.

חנה׳לע וואָס ווילסטו אונז אונגליקליך מאַכען, ער וועט דאָך אונז מיטשלעפען, מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָבוואַרפען, ווייזען נאַטשאַלסטוואַ אַז מיר האָבען נישט געוואוסט. מלך אָב.

חנה׳לע

וויינט.

טאַטע, וואָס געהסטו טהון?

הינדעל.

שווייג, מיין כאַכטער, שווייג, דער טאַטע ווייס בעסער וואָס ער האָט צו טהון.

פון די טרעפ הערט זיך מאַטקע׳ס פרעהליכע שטימע.

מאַטקע

אין דרויסען

מאַמע, מאַמע געטרייע!

הינדעל.

שווייג, ער קומט, וויש דיר אויס די אויגן, ער זאָל גאַר־נישט אָנזעהן, יעצט נאָך די מחותנת׳טע געבראַכט, אין א גוטע שעה האָט ער זי געבראַכט.

חנה׳לע.

מאַמע... איך קען איהר אין די אויגען נישט קוקען. לויפט אָב, הינדעל נאָך איהר.

מאַטקע קומט.

מאַטקע.

חנה׳לע, זעה, זעה נאָר, ווער עס איז דאָ, די מאַמע, די מאַמע!

מאָטקע

פיהרט א־יין זלאטקע'ן, אין א טערקישען שאל, אלט, איינגעהייקערט.

וואר זענען זיי? חנה'לע! זע, מיין מאַמע, לייפט צו דער טהיר. נישטאָ, זעך דיך, מאַמע, לאָמיר דיך אָנקוקען, ווי זעהסטו אויס?

זלאַטקע.

זעהט, זעהט גאָט'ס וואונדער, וויינט. ווער האָט דיך ערצויגן, מאָטקע מיינער, איך האָב געמיינט אַז דו ביזט שוין געשטאָרבען, און יעצט איז דאָך מיר, ווי איך וואָלט דיך נאָך אַמאָל געבוירען. איך האָב געמיינט, אַז אין אַלע ימים וועסטו זיך טרינקען, און יעצט זעהט גאָט'ס וואונדער. ווער האָט זיך אָנגענומען פאר דיר? ווער האָט דיך ערהאַלטען מיין קינד? זעהט מיין נחת, זעהט מיין גליק! גאָטס וואונדער! גאָט'ס וואונדער! פאלט אויף זיין קאפ און וויינט.

מאָטקע.

שווייג, מאַמע, שווייג, איך וועל שטארבען... וואו איז דער טאַטע? איך וויל, דער טאַטע זאָל קומען, יאָ, ער זאָל אויך קומען!

זלאַטקע.

ער האָט נישט געוואָלט קומען. „אַז ער האָט נאָר געשריבען נאָך דיר, פאָהר צו" — האָט ער געזאָגט, „אַז ער וויל, אַז איך זאָל זיין אויף זיינע תנאים, איז ער נישט קראַנק געווען צו קומען נאָך מיר" האָט ער געזאָגט... אוי האָט ער געבען געוואָלט פאָהרען... טרעהרען האָט ער געהאַט אין די אויגן, ווען איך האָב זיך אויף דער פוהר אַרויפגעזעצט, נאָר דו האָסט אים נישט געבעטען, מיין קינד, שלעכט בעהאַנדעלסטו דעם טאַטען.

מאָטקע

דערמאָנט זיך.

ער האָט מיך געשלאָגען. לאכט. וועל איך פאָהרען נאָך איהם, אַז ער וויל אַז איך זאָל קומען, וועל איך קומען נאָך איהם מיט מיין כלה וועל איך קומען איהם בעטען צו די חתונה.

וואָל ער זעהן אַז מאָטקע לעבּט נאָך! יאָ, אָבּער וואו איז זי? וואו זענען זיי אַלע? רופט. חנה׳לע! חנה׳לע! מיין מאַמע איז דאָך געקומען צו פאָהרען. לויפט אָב און שלעפּט אריין חנה׳לען. חנה׳לע ווישט זיך שנעל אויס די אויגען. זעהסט, מאַמע, דאָס איז מיין כלה, מיין טייערע איינציגע כלה, און דאָס איז מיין אַלטע מאַמע. נעמט ביידע ארום. מיינע צוויי מאַמעס...

ז ל אַ ט ק ע.

מיין טאָכטער, ווער האָט זיך געקענט ריכטען אַז איך וועל די זכיה האָבּען מיין זוהן, און נאָך דערצו, זיין כלה... גאָטעניו, פאַרוואָס קומט דאָס מיר? מיין קינד, דו האָסט אַ גוטען שטערן אין הימעל, גאָט האָט זיך פאַר דיר אָנגענומען. קושט חנה׳לען אין קאָפּ.

מ אָ ט ק ע

נעמט ארויס פון קאָמאָד אַ שייטעל מיט אַ טוך.

זעהסט, מאַמע, דאָס האָט דיר מיין כלה אַ מתנה געקויפט.

ז ל אַ ט ק ע.

דיין כלה׳ס מתנות?

מ אָ ט ק ע.

דו האָסט עס פאַר מיין מאַמע געקויפט, נישט וואָהר? חנה׳לע?

ח נ ה׳ ל ע.

יאָ, פאַר די מחותנת׳טע.

מ אָ ט ק ע.

טהו עס אָן מאַמע.

ז ל אַ ט ק ע.

ניין, מיין זוהן, נישט יעצט, אין אָווענד צו די תנאים.

מ אָ ט ק ע.

איך וויל שוין, די מאַמע זאָל שוין אָנטהון דאָס נייע טוך, וואָס מיין כלה האָט פאַר דיר געקויפט. טהוט איהר אָן דאָס טיכעל. און נאַ, דאָס האָבּ איך פאַר דיר געקויפט. נעמט ארויס אַ פאָר גאָלדענע אויררינגלעך מיט אַ קייט און טהוט עס אָן זלאַטקען.

איך וויל, אַז דו זאָלסט אויסקוקען שעהן, רייך, אַ רייכע

מחותנת׳טע זאָלסטו זיין. דו ביזט מאָטקע׳ס מאַמע, איך וויל אַז דו זאָלסט אויסזעהן ווי אַ פּריצטע!

זלאַטקע.

זעהסט, דעם נחת, מענשען, וואָס איך האָב דערלעבט. צו חנה׳לען. איך האָב דאָך געמיינט, אַז ער וועט אונטערגעהן, ער איז דאָך אַ גנב געווען קליינערהייד, חרפות און בושות האָב איך דאָך געהאַט פון איהם, זעהט וואָס איז געוואָרען פון איהם, זעהט...

מאָטקע.

און איך האָב דיר באַלד געזאָגט, מאַמע, וויין נישט אַז איך וועל נאָך קומען נאָך דיר מיט אַ קאָטש צו פאָהרען, מיט צוויי פאָר פערד... היינט בין איך געקומען נאָך דיר מיט אַ קאָטש צו פאָהרען. יענער מאָטקע איז געשטאָרבען, בע-גראָבען, און אַ אַנדער מאָטקע איז געבוירען געוואָרען. נישט וואהר, חנה׳לע? פרעג איהר, מאַמע, אלעס האָט זי געמאַכט, אלעס זי... ווייזט אויף חנה׳לע׳ן.

זלאַטקע.

דאָס ביזטו מיין קינד, זיין מלאך געווען... די הענטלעך וועל איך דיר דערפאַר קושען וויל קושען חנה׳לע׳ן די הענד, זי לאָזט נישט. דערפאַר וואָס דו האָסט אַ פּרעמאַן דאָס האַרץ דערפרעהט... פארוואָס, רעדסטו נישט צו מיר, מיין קינד? פארוואָס שווייגסטו?

מאָטקע

דו שעמסט זיך מיט מיין מאַמע!

חנה׳לע

אין פערצווייפלונג.

וואָס פאַלט דיר איין?

מאָטקע.

וואָס ציטערסטו?

חנה׳לע.

איך בין אַזוי דערשראָקען, וואָס איך זעה דיין מאַמע אַזוי פּלוצלונג די מחותנת׳טע ער האָט דאָך אַזוי פיל געדעדט

וועגען די מחותנת׳טע, ער האָט דאָך אַזוי געוואָלט זעהן די מאַמע...

מ אָ ט ק ע.

יעצט וועלען מיר זיי האָבען, ביידע וועלען מיר זיי האָבען מיט אונז וועט זי וואוינען, דאָס בעסטע, וואָס מיר וועלען עסען וועט זי עסען, אָבהיטען זאָלסטו זי מיר, דו וועסט מיר רופען ווי אין דער היים, מאָטקע, גנב צו חנה׳לען. מאָטקע גנב האָט זי דאָך מיך גערופען, אַז איך וועל פוילען אין די תפסות, אויף דער תליה הענגען, האָבען זיי געזאָגט... זעהסט וואָס פאַר אַ כלה מאָטקע האָט? מאָטקע וועט אַ היים פאָהרען אין שטעדטיל אַריין מיט זיין כלה און אַרויסגעהען שפּאַצירען אין די גאַסען אַרויס, אַזוי געאַרעמט, אין איין האַנד די מאַמע, אין די צווייטע האַנד די כלה. נעמט זי און געהט מיט זיי שפּאַצירען. וועט ווערען אַ געקוק... וועלען זיי פרעגען; ווער געהט עס דאָ? וועלען זיי זאָגען: „דאָ געהט מאָטקע מיט די מאַמע און מיט די כלה זיינע„ וועלכער מאָטקע? מאָטקע גנב? יאָ, יאָ, און ווערט צוזעצט, אַז ס׳געפעלט אייך נישט. כאַ-כאַ-כאַ!

מען הערט אַ פייפען דורך׳ן פענסטער, מאָטקע לויפט צו צום פענסטער, פראַלט עס אויף.

מ ע ר י

שטעקט אַריין דעם קאָפּ.

געדענק אין גאָט אַנטלויף מאָטקע. מען געהט.

מ אָ ט ק ע.

האָסט מיך אַרויסגעגעבען?

מ ע ר י

דורכ׳ן פענסטע׳ר.

איך נישט. זיי, דיין כלה.

מ אָ ט ק ע.

ליגענד! לויפט צו, חאַפּט חנה׳לען ביי דער האַנד און קוקט איהר אין די אויגען אַריין. זאָג ס׳איז ליגענד. קוק מיר אין די אויגען אַריין.

ח נ ה׳ ל ע

מיט געוויין.

איך בין נישט שולדיג, דער טאַטע.

מ אָ ט ק ע.

דער טאַטע, דער טאַטע.

ז ל אַ ט ק ע.

וואָס איז דאָס מיין קינד? וואָס ביסט דו אַזוי ערשראָקען!

וואָס איז געשעהן.

מ אָ ט ק ע

דערמאָנט זיך, כאַפּט זיך אוריק.

גאָר נישט מאַמע, גאָר נישט. סוחרים קומען צו מיר, איך מוז אויפ׳ן מאַרק געהן. עפענט אויף די טהיר און רופט. מחותנת׳טע, מטותנת׳טע. נעמט צו מיין מוטער, ווי עס פּאַסט פאַר אַ מחותנת׳טע. איהר הערט? הינדעל בעווייזט זיך אין טהיר ערשראָקען. צו די מוטער. געה אַריין מאַמע, די מחותנת׳טע וואַרט אויף דיר. איך בעדאַרף עפּעס איבערעדען מיט מיין כּלה.

ה י נ ד ע ל

צו זלאַטקען.

קומט אַריין מחותנת׳טע.

מ אָ ט ק ע

אַקצענטירענדיג.

און בכבוד האַלט זי ווי עס פּאַסט פאַר אַ מחותנת׳טע, געהערט

ה י נ ד ע ל

אין שרעק.

געהערט. געהט אַב מיט שרעק. מיט זלאַטקען.

מ אָ ט ק ע

צו חנה׳לען.

פאַר וואָס? פאַר וואָס?

חנה׳לע ציטערט.

מ אָ ט ק ע

האָב נישט קיין מורא, אַז איך וואָלט געוואָלט וואָלט איך דיר אַזוי דעם קאָפּ אַראָבגעדרעהט. נור איך וועל דיר גאָר

ניִשט טהון. נור איין זאַך וויל איך דיך פרעגען. האלט ביים האנד. פאַר וואָס? פאַר וואָס?

מ ע ר י ׳ ס ק אָ פ

פון פענסטער.

מאָטקע מען געהט.

מ אָ ט ק ע

ווארפט אוועק חנה׳לען.

געה, רופט צו די מוטער אין צווייטען צימער. בלייב געזונד מאַמע.

ז ל אַ ט ק ע.

וואו געהסטו מיין קינד? איצט? אין אַזאַ צייט.

מ אָ ט ק ע.

איך מוז אין דער וועלט אַריין.

ז ל אַ ט ק ע.

און וואו לאָזט דו מיך דאָ אַליין.

מ אָ ט ק ע.

איך וועל קומען נאָך דיר צוגעהן. קושט די מוטער און שפרינגט ארויס דורכ׳ן פענסטער.

בעוועגונג פון סטראַזשניקעס הינטער דער טהיר.

פ א ר ה א נ ג.